

COMMISSION DE LA JUSTICE
COMMISSIE VOOR DE JUSTITIESÉANCE DU MERCREDI 3 JUILLET 1996
VERGADERING VAN WOENSDAG 3 JULI 1996

SOMMAIRE :

DEMANDES D'EXPLICATIONS (Discussion):

Demande d'explications de M. Olivier au ministre de la Justice sur «l'adaptation de la nouvelle loi sur les baux à loyer et l'instauration éventuelle, au niveau fédéral, de normes qualitatives pour les habitations».

Orateurs : **MM. Olivier, Erdman, Desmedt, M. De Clerck**, ministre de la Justice, p. 298.

Demande d'explications de Mme Lizin au ministre de la Justice sur «l'enquête sur la disparition de Julie et Mélissa».

Orateurs : **Mme Lizin, M. De Clerck**, ministre de la Justice, p. 301.

Demande d'explications de M. Boutmans au Vice-Premier ministre et ministre de l'Intérieur et au ministre de la Justice sur «l'opération 'Rebelle'».

Demande d'explications de M. Erdman au ministre de la Justice sur «l'opération 'Rebelle' du BCR de la gendarmerie».

Orateurs : **MM. Boutmans, Erdman, Vandenberghe, Goris, M. De Clerck**, ministre de la Justice, **MM. Lallemand, Coveliers**, p. 303.

INHOUDSOPGAVE :

VRAGEN OM UITLEG (Bespreking):

Vraag om uitleg van de heer Olivier aan de minister van Justitie over «de aanpassing van de nieuwe huurwet en de mogelijke invoering van kwaliteitsnormen voor woningen op het federale niveau».

Sprekers : **de heren Olivier, Erdman, Desmedt, de heer De Clerck**, minister van Justitie, blz. 298.

Vraag om uitleg van mevrouw Lizin aan de minister van Justitie over «het onderzoek naar de verdwijning van Julie en Mélissa».

Sprekers : **mevrouw Lizin, de heer De Clerck**, minister van Justitie, blz. 301.

Vraag om uitleg van de heer Boutmans aan de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken en aan de minister van Justitie over de «operatie 'Rebel'».

Vraag om uitleg van de heer Erdman aan de minister van Justitie over «de operatie 'Rebel' van het CBO van de rijkswacht».

Sprekers : **de heren Boutmans, Erdman, Vandenberghe, Goris, de heer De Clerck**, minister van Justitie, **de heren Lallemand, Coveliers**, blz. 303.

PRÉSIDENCE DE M. BOURGEOIS, PREMIER VICE-PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER BOURGEOIS, EERSTE ONDERVOORZITTER

La séance est ouverte à 14 h 40 m.

De vergadering wordt geopend om 14 h 40 m.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER OLIVIER AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER «DE AANPASSING VAN DE NIEUWE HUURWET EN DE MOGELIJKE INVOERING VAN KWALITEITSNORMEN VOOR WONINGEN OP HET FEDERALE NIVEAU»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. OLIVIER AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR «L'ADAPTATION DE LA NOUVELLE LOI SUR LES BAUX À LOYER ET L'INSTAURATION ÉVENTUELLE, AU NIVEAU FÉDÉRAL, DE NORMES QUALITATIVES POUR LES HABITATIONS»

De Voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Olivier aan de minister van Justitie over «de aanpassing van de nieuwe huurwet en de mogelijke invoering van kwaliteitsnormen voor woningen op het federale niveau».

Het woord is aan de heer Olivier.

De heer Olivier (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, het federaal regeerakkoord van juli 1995 schonk bijzondere aandacht aan de huurproblematiek. Tegen een aantal misbruiken inzake opeenvolgende contracten, de opzeg voor eigen gebruik en de manier waarop sommige contracten worden beëindigd, zou worden opgetreden. Tevens werd benadrukt dat met toepassing van de wet van 20 februari 1991 de elementaire vereisten inzake veiligheid, gezondheid en woonbaarheid via een koninklijke besluit zouden worden vastgelegd.

In uitvoering van de wet van 20 februari 1991 werd een evaluatiecommissie opgericht, samengesteld uit vertegenwoordigers van de huurders en van de verhuurders. In de loop van 1995 heeft deze commissie een rapport uitgebracht waarin wordt aangegeven over welke voorstellen in de commissie een consensus bestaat en over welke punten de discussie nog niet is afgesloten. In het federale regeerakkoord wordt naar dit rapport verwezen. Over de uitvoering van de wet bij koninklijk besluit blijkt een akkoord te bestaan in de Regering.

In hun advies met het nummer L.20889 van 9 oktober 1991 over een ordonnantie inzake de verhuring van gemeubelde kamers hebben de verenigde kamers van de afdeling wetgeving van de Raad van State geoordeeld dat met toepassing van artikel 6, paragraaf 1, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen de gewestelijke overheden bevoegd zijn inzake het vastleggen van normen inzake kwaliteit en veiligheid van de huisvesting.

Mijns inziens overschrijdt de Regering met het vastleggen van bovenvermelde normen haar bevoegdheidsdomein. Daarom zou ik aan de minister een aantal vragen willen stellen.

Ten eerste, is de minister van oordeel dat het vastleggen van kwaliteits- en veiligheidsnormen in de huisvesting behoort tot de bevoegdheid van de federale Regering niettegenstaande het klare advies ter zake van de Raad van State?

Ten tweede, indien de minister deze mening is toegedaan, op grond van welke wettelijke bepaling beweegt hij zich dan op het bevoegdheidsdomein van de gewestelijke overheden?

Ten derde, heeft er met betrekking tot deze materie enig overleg plaatsgevonden tussen de federale en de gewestelijke overheden?

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, bij de bespreking van de wet van 20 februari 1991 in de Senaat werd lang gediscussieerd over de normen voor het verhuren van woningen. Artikel 2 van de wet bepaalt dat het gehuurde goed moet beantwoorden aan elementaire vereisten van veiligheid, gezondheid en woonbaarheid. De tekst zegt overigens expliciet: «Of deze voorwaarde is vervuld, wordt veroordeeld aan de hand van de staat van het goed op het ogenblik dat de huurder er het genot van krijgt.»

De rechtspraak heeft uitgewezen dat het bijzonder moeilijk is voor de rechter om een burgerlijke sanctie op te leggen aan de overtreders van de wettelijk vastgestelde normen, omdat daarvoor elke wettelijke grondslag ontbreekt. Het verheugt me dat de burgemeester van Izegem vandaag een oud fabriekscomplex dat werd opgekalfaterd met goedkope en brandbare materialen zonder het minste respect voor de normen inzake brandveiligheid heeft laten afsluiten. Er moeten dus bepaalde maatregelen worden genomen en dit gaat veel verder dan gewone veiligheidsmaatregelen die door een burgemeester kunnen worden getroffen. Het gaat ook over de mogelijkheid om in de huurwetgeving, die een federale materie blijft, bepaalde burgerlijke sancties in te bouwen. Mijns inziens ziet de heer Olivier hier immers iets over het hoofd, namelijk dat sinds de bevoegdheidsverdeling de decreetgever wel bepaalde normen kan vastleggen, maar geen burgerlijke sancties kan uitvaardigen en dus verplicht is om zijn normen te koppelen aan de strafrechtelijke beteugeling zoals bepaald in artikel 11. In vele gevallen is dat trouwens weinig doelmatig, vermits de verhoudingen in het kader van een huurcontract moeten worden gesitueerd.

Ik kom nog even terug op de verwijzing van collega Olivier naar een advies van Raad van State uit 1991. Dat advies bevat meer dan wat de heer Olivier heeft geciteerd. De Raad van State zegt wel degelijk dat er een bevoegdheidsoverdracht is geweest naar de Gewesten, maar voegt daaraan toe: «... terwijl de nationale overheid bevoegd blijft om ter zake de basisnormen uit te vaardigen, dit wil zeggen de normen die gemeen zijn aan een categorie van constructies, zonder dat daarbij in acht genomen wordt welke de bestemming ervan is.»

De Raad van State heeft overigens een tweede advies gegeven, namelijk op een voorstel van decreet van de heer Vande Lanotte, toen nog gewoon parlamentslid. In dat advies van de Raad van State lees ik: «Of het Gewest in het hierboven vernoemde artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ook de bevoegdheid vindt om de van de huurwetgeving afwijkende bepalingen van de artikelen 8 en 9 van het voorstel vast te stellen, is minder voor de hand liggend. De vraag rijst immers of kan worden aangenomen dat de in die bepaling opgenomen sancties, die zoals in de toelichting wordt gesteld voornamelijk de economische positie van de verhuurder viseren, voor de uitoefening van de bevoegdheden van het Gewest noodzakelijk zijn, in de zin van die bijzondere wetsbepaling, of die burgerlijke sancties meer bepaald niet kunnen worden vervangen door een strafrechtelijke geldboete welke de decreetgever op grond van artikel 11 van de bijzondere wet kan vastleggen.»

In 1994 ziet de Raad van State de bestaande rechtspraak van het Arbitragehof blijkbaar over het hoofd en verklaart dat over deze vraag door het Arbitragehof moet worden geoordeeld, hoewel het Arbitragehof daarover een beslissing had genomen. Ik heb hier immers het arrest van het Arbitragehof van 10 maart 1988 met betrekking tot een decreet van het Waalse Gewest over de beveiliging tegen brand in woningen. Daarin lezen wij expliciet: «Het beleid inzake brandveiliging van gebouwen die hoofdzakelijk voor bewoning bestemd zijn, is geen zuiver nationale aangelegenheid gebleven. Dit beleid vertoont immers, omwille van de bijzondere bestemming van de gebouwen, specifieke aspecten. Is de nationale overheid bevoegd om inzake brandbeveiliging basisnormen uit te vaardigen, dit wil zeggen normen die gemeen zijn aan een categorie van constructies zonder dat daarbij in acht genomen wordt welke de bestemming ervan is, toch zijn de Gewesten bevoegd tot het regelen van de aspecten van de brandbeveiliging die specifiek zijn voor de gebouwen die hoofdzakelijk voor bewoning bestemd zijn, met name om de nationale basisnormen aan te passen en aan te vullen zonder die aan te tasten.»

Mijnheer de Voorzitter, ik heb in deze vraag om uitleg het woord genomen omdat de SP-fractie zeer bekommerd is om de huurproblematiek. Wij zijn van oordeel dat het in het regeerakkoord aangekondigde ontwerp over deze materie zeer snel zou moeten worden ingediend, want er moet klaarheid komen met betrekking tot de sanctionering van de normen die, in een eerste aanzet, zijn opgenomen in de wet van 20 februari 1991. Niet zozeer op strafrechtelijk vlak, want dat is de bevoegdheid van de decreetgever, maar wel op burgerlijk vlak moeten er sancties komen. Op dit vlak is mijn benadering genuanceerder dan deze van collega Olivier.

In het licht van de rechtspraak waar ik zoëven naar heb verwezen, dring ik erop aan dat in overleg met de Gewesten, een wet of een koninklijk besluit zou worden uitgevaardigd waarin de basisnormen worden bepaald. Daarnaast kunnen — of hebben — reeds bevoegde overheden, met name het Vlaamse en het Waalse Gewest evenals het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bijkomende normen uitgevaardigd in uitvoering van artikel 10 van de bijzondere wet. Dit moet uiteraard in overleg gebeuren om te voorkomen dat er als het ware een mozaïek van verschillende normen ontstaat. In ieder geval moet in de huurwet, die federale materie is, gespecificeerd worden dat de burgerlijke sancties zowel gelden voor de basiswet als voor de bijkomende gewestnormen. Op die manier wordt voorkomen dat inbreuken op de bijkomende gewestnormen alleen strafrechtelijk kunnen worden beteugeld en dan zal het ook niet meer mogelijk zijn dat situaties, zoals die in Izegem, die werkelijk de spuigaten uitlopen, geen strafrechtelijke vervolging kennen.

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt (PRL-FDF). — Monsieur le Président, la demande d'explications de M. Olivier comportait en fait deux parties: l'adaptation de la nouvelle loi sur les baux à loyer et le problème des normes qualitatives pour les habitations.

Je voudrais brièvement intervenir sur le premier point. En effet, je m'étonne à cet égard de ne rien voir venir de la part du Gouvernement. En décembre, lors du débat relatif à la prorogation pour une durée d'un an de certains baux, le ministre avait pris l'engagement formel de nous soumettre, dans un délai raisonnable, un projet de loi en vue de corriger ou d'améliorer — je ne sais trop ce qu'il faut dire — la loi Wathelet.

Si un avant-projet de loi, dont beaucoup de gens ont pu prendre connaissance, existe effectivement, il vise seulement à rectifier certains aspects particuliers ayant créé des difficultés au point de vue de la jurisprudence, sans pour autant remettre en cause les principes fondamentaux de la loi de 1991. Or, cette loi dont la principale erreur consistait à imposer cette durée de bail de neuf ans tout en instaurant quantité de réserves, de possibilités de rachat du bail et, ensuite à un deuxième niveau, de possibilités de prorogations, ne signifiait finalement plus grand-chose.

En ce qui nous concerne, nous pensons qu'il conviendrait de remettre cette philosophie en cause, raison pour laquelle M. Foret et moi-même avons déposé, la semaine dernière, une proposition de loi rétablissant la liberté contractuelle tout en garantissant une occupation minimale de trois ans.

Concrètement, j'aimerais savoir à quel stade en est l'avant-projet du ministre car je crains d'être confronté, en novembre ou en décembre, à une nouvelle loi de prorogation exceptionnelle. Nous sommes déjà à la fin de la session de sorte qu'aucune évolution ne pourra se manifester avant le mois d'octobre.

Par conséquent, je poserai deux questions.

Tout d'abord, pouvez-vous, monsieur le ministre, préciser à quel moment sera déposé le projet de loi modifiant certaines dispositions en matière de baux ?

Quant au contenu, en resterez-vous à de purs aménagements techniques ou, au contraire, envisagez-vous de revoir fondamentalement la matière ?

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de Voorzitter, de Regering bereidt momenteel een ontwerp voor tot aanpassing van de huurwet. Dit ontwerp staat trouwens vrijdag op de agenda van de Ministerraad en zal binnenkort bij het Parlement worden ingediend. De sancties vormen een belangrijk onderdeel van dit ontwerp.

Het voorwerp van de vraag om uitleg betreft de mogelijke invoering van kwaliteitsnormen en meer in het bijzonder de bevoegdheden ter zake.

Het federale regeerakkoord bepaalt inderdaad dat de elementaire vereisten van veiligheid, gezondheid en woonbaarheid van privé huurwoningen bij koninklijk besluit zullen worden vastgesteld op basis van een verslag dat werd opgesteld door de commissie die de huurwet van 20 februari 1991 heeft geëvalueerd. Het is mij natuurlijk niet onbekend dat er vragen worden gesteld bij de federale bevoegdheid over deze materie. De Gewesten zijn inderdaad bevoegd voor: «de huisvesting en de politie van woongelegenheden die gevaar opleveren voor de openbare reinheid en gezondheid». De decreten kunnen rechtsbepalingen bevatten inzake aangelegenheden waarvoor de raden niet bevoegd zijn, maar slechts in zover deze bepalingen noodzakelijk zijn om hun eigen bevoegdheid uit te oefenen. Dit is het uitgangspunt.

Deze problematiek is niet volledig uitgediept bij de totstandkoming van de huurwet van 20 februari 1991. Daarover bestond ook toen al enige discussie.

Omdat de praktijk geen dringende maatregelen vereistte, kon men zich beperken tot het vastleggen van de grote principes in plaats van over te gaan tot de uitwerking van een compleet systeem met concrete sancties en dergelijke. Artikel 2 van de nieuwe

afdeling bepaalt inderdaad enkel dat de woningen moeten beantwoorden aan de elementaire vereisten van veiligheid, gezondheid en woonbaarheid en dat het vervullen van die voorwaarden moet worden beoordeeld op het ogenblik dat de huurder het genot krijgt van de huurwoning.

Bij de bespreking van de wet van 20 februari 1991 in de Commissie voor de Justitie van de Kamer gingen er reeds stemmen op om deze minimumnormen bij koninklijk besluit vast te stellen, maar de minister van Justitie twijfelde toen aan de praktische haalbaarheid van de uitvaardiging van minimumnormen en meende dat deze materie beter door de rechter zou worden beoordeeld.

De vorige minister van Justitie twijfelde er toen aan of de nationale wetgever wel bevoegd was om die normen vast te leggen en meende dat dit eerder een bevoegdheid van de Gewesten zou zijn, maar dat standpunt werd toen ook betwist.

Bij de bespreking van het ontwerp in de commissie voor de Justitie van de Senaat stelde de minister van Justitie in zijn inleidende uiteenzetting dat deze materie gedeeltelijk aan de bevoegdheid van de nationale wetgever was onttrokken. Bij de bespreking van het artikel zelf drukte de minister zich minder genuanceerd uit.

De Raad van State kreeg ondertussen herhaaldelijk de gelegenheid zich uit te spreken omtrent deelaspecten van de bevoegdheidsproblematiek ter zake. Een eerste maal gebeurde dit naar aanleiding van een ordonnantie van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad van 15 juli 1993 betreffende de kwaliteits- en veiligheidsnormen voor gemeubelde woningen. Onder meer verwijzend naar de voorbereidende werken van de wet van 20 februari 1991, maar wel op een minder genuanceerde wijze dan ik zonet heb gedaan, oordeelde de Raad van State toen dat het Gewest bevoegd was om voor gehuurde gemeubelde woningen kwaliteitsnormen vast te stellen, meer bepaald op het vlak van de gezondheid en de hygiëne, de sanitaire voorzieningen, de verwarmingsinstallaties, de elektrische installaties, de verlichting, de kookmogelijkheid en meubilering en het individueel karakter van de woning.

Om aan te tonen dat het Gewest bevoegd was om voor gemeubelde huurwoningen ook brandveiligheidsnormen vast te leggen, verwees de Raad van State naar twee arresten van het Arbitragehof.

In een arrest van 26 juni 1986 oordeelde het Arbitragehof dat het Vlaamse Gewest bevoegd was om brandveiligheidsnormen voor te schrijven voor logiesverstreckende bedrijven. In een arrest van 15 oktober 1987 bevestigde het Arbitragehof die bevoegdheid voor bejaardenvoorzieningen. In dit advies wordt tenslotte ook verwezen naar een arrest van het Arbitragehof van 10 maart 1988. In dit arrest bevestigde het hof dat de nationale overheid bevoegd is om basisnormen inzake brandbeveiliging uit te vaardigen — dit zijn normen die gelden voor alle constructies zonder rekening te houden met de bestemming ervan — maar dat de Gewesten bevoegd zijn om aspecten van de brandbeveiliging te regelen die specifiek zijn voor gebouwen die hoofdzakelijk voor bewoning bestemd zijn, met name om de nationale basisnormen aan te passen en aan te vullen, zonder die aan te tasten. In hetzelfde advies ging de Raad van State ook na of het Gewest het domein van de huurwetgeving niet betrad door bijkomende voorwaarden op te leggen voor het sluiten van huurovereenkomsten en door het onmogelijk te maken renovatiesovereenkomsten te sluiten voor een gemeubelde kamer die niet voldoet aan de vereisten van artikel 2.

De Raad van State bevestigde dat het domein van de huurwetgeving tot de residuaire bevoegdheid behoort van de nationale wetgever, met uitzondering van de wetgeving betreffende de sociale woningen. De Gewesten kunnen dit domein maar betreden voor zover dit «noodzakelijk» is om hun bevoegdheden uit te oefenen. Het Arbitragehof had vroeger reeds geoordeeld dat hier voor twee bijkomende voorwaarden moeten worden vervuld.

Ten eerste moet de aangelegenheid zich lenen tot een gedifferentieerde regeling en ten tweede mag de weerslag op de voorbehouden aangelegenheid slechts marginaal zijn. Voor de gemeubelde huurwoningen werd volgens de Raad van State aan die voorwaarden voldaan.

In dit verband moet trouwens worden opgemerkt dat op het niet-eerbiedigen van de normen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad strafrechtelijke sancties staan zodat ter zake de absolute nietigheid kan worden ingeroepen. Niemand kan ontkennen dat een massaal en systematisch beroep op deze sancties aanleiding zou kunnen geven tot enorme huisvestingsproblemen in het Brussels Gewest. In de praktijk blijkt dit echter niet het geval.

Het advies van de Raad van State van 18 januari 1994 over een voorstel van decreet «houdende reglementering van de kamerverhuur», ingediend bij de Vlaamse Raad, is mij ook bekend. In dit advies verwijst de Raad van State naar haar vorig advies naar aanleiding van het voorontwerp van ordonnantie van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad. Op basis daarvan stelde de Raad van State dat de Vlaamse Raad elementaire kwaliteits- en veiligheidsnormen kon uitvaardigen voor kamerverhuur, evenals aanvullende en specifieke normen inzake brandveiligheid voor dit marktsegment. Het probleem of de Vlaamse Raad ook de bevoegdheid heeft om hierbij bepalingen uit te vaardigen die afwijken van de huurwetgeving, onder meer inzake de aansprakelijkheid bij brand, werd minder voor de hand liggend genoemd en doorgeschoven naar het Arbitragehof. Bovendien moet worden opgemerkt dat de Raad van State adviseerde duidelijk te vermelden dat de voorgestelde regeling niet zou gelden voor studio's en appartementen.

In een advies naar aanleiding van het decreet van het Waalse Gewest van 6 april 1995 betreffende de kwaliteitsnormen van de gemeenschappelijke woningen en kleine eensgezinswoningen die als hoofdverblijfplaats worden verhuurd of te huur worden aangeboden, concludeerde de Raad van State dat het Waalse Gewest haar bevoegdheid overschreden had omdat het decreet van toepassing zou zijn op alle gemeenschappelijke woningen en kleine eensgezinswoningen die als hoofdverblijf worden verhuurd of te huur aangeboden en omdat de term «gemeenschappelijke woning» te ruim werd gedefinieerd.

Volgens de Raad van State was hier geen sprake meer van een beperkt toepassingsgebied. Het is mij niet onbekend dat het Waalse Gewest op basis van adviezen en onder meer op basis van de theorie van de «impliciete bevoegdheden» het decreet toch heeft aangenomen, zij het na enige aanpassingen, onder meer door het toepassingsgebied te beperken tot gebouwen die minstens 20 jaar oud zijn. Het Arbitragehof zou zich enkel nog op basis van een prejudiciële vraag kunnen uitspreken omtrent de wettelijkheid van dit decreet. Op juridisch vlak is er ook weer de problematiek van de uitvoerbaarheid van de reglementering, rekening houdend met de strafrechtelijke sancties bij het niet-eerbiedigen ervan en de gevolgen op het beschikbaar huurpatrimonium.

Ook in de rechtsleer werd reeds heel wat aandacht besteed aan deze problematiek. Daaruit blijkt dat het afbakenen van de bevoegdheden van de federale wetgever, van de Gewesten en van de Gemeenschappen inzake de privé-woninghuurmaterie niet zo eenvoudig is. Nog moeilijker wordt het de gevolgen te bepalen van enerzijds de burgerrechtelijke bepalingen die betrekking hebben op de levering en het onderhoud van de huurwoning, die tot de interne kwaliteit van de woningen zouden behoren, en anderzijds de publiekrechtelijke bepalingen met eventuele sancties. Ook die bepalingen kunnen betrekking hebben op de leverings- en onderhoudsverplichting.

Het is dan ook mijn bedoeling om een expliciet advies te vragen aan de Raad van State over de bevoegdheid van de federale wetgever om bij koninklijk besluit de minimale vereisten inzake veiligheid, gezondheid en woonbaarheid vast te stellen voor de totaliteit van de privé huurwoningen op ons grondgebied, ook rekening houdend met de nieuwe sanctieregeling die in het vooruitzicht wordt gesteld.

Op basis van dit advies zal worden nagegaan of, en eventueel in welke mate, bijkomend overleg met de gewestelijke overheden is vereist.

In het ontwerp dat eerstdaags wellicht zal worden goedgekeurd in de Ministerraad zullen bepalingen worden opgenomen met betrekking tot de kwaliteit. Dit ontwerp zal uiteraard het voorwerp uitmaken van een advies van de Raad van State. Wij zullen dit advies moeten afwachten om een definitieve houding te

bepalen, ofwel ons beleid integraal voortzetten, ofwel nog een onderscheid maken, ofwel verder overleg plegen met de Gemeenschappen en met de Gewesten.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Olivier.

De heer Olivier (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil er enkel op wijzen dat de minimale vereisten waarover de minister heeft gesproken, eerder belachelijk overkomen.

De bedoeling van mijn vraag was te suggereren aan de minister om wel te verwijzen naar de kwaliteitsnormen, maar ook om de regeling te vermelden die op dit vlak in de verschillende Gewesten bestaat. Zowel in het Vlaamse Gewest als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest bestaan criteria met betrekking tot de diverse aspecten van de zaak. Zo wordt in Vlaanderen belasting geheven op de leegstand. In Brussel-Hoofdstad bestaat een expliciete reglementering in verband met de kwaliteit, de gezondheid en de veiligheid van woningen. De decreten en uitvoeringsbesluiten van het Waalse Gewest bepalen de normen waaraan een woning moet voldoen om als gezond te worden beschouwd. Deze regels moeten in de wet worden ingeschreven. Op die manier kan de federale wetgever eventuele problemen met de Gewesten vermijden.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE MME LIZIN AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR «L'ENQUÊTE SUR LA DISPARITION DE JULIE ET MÉLISSA»

VRAAG OM UITLEG VAN MEVROUW LIZIN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER «HET ONDERZOEK NAAR DE VERDWIJNING VAN JULIE EN MÉLISSA»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la demande d'explications de Mme Lizin au ministre de la Justice sur «l'enquête sur la disparition de Julie et Mélissa».

La parole est à Mme Lizin.

Mme Lizin (PS). — Monsieur le Président, la série de questions que je lui ai soumises ne surprend sans doute pas M. le ministre. En effet, la disparition des deux enfants en question date maintenant de plus d'un an et a suscité de très nombreux commentaires quant à la façon dont l'enquête a été menée jusqu'à présent.

L'objet de cette demande d'explications n'est pas de rouvrir la porte à toutes ces observations mais bien de vous poser, monsieur le ministre, un certain nombre de questions, qui émanent d'ailleurs en partie des parents eux-mêmes, et de vous interroger, plus généralement, sur le fait que, pour des raisons qui échappent à beaucoup, l'enquête se trouve pratiquement paralysée.

J'en viens à ma première question. Dans ma note, j'ai cité explicitement l'enquête sur la disparition d'Anthony De Clerck. Comment juge-t-on si un acte de cette nature doit, dès le départ, être traité ou non le cadre d'une coordination sur le plan national? Quels sont les critères à cet égard?

Ensuite, nous savons à quel point, en cas de disparition d'enfant, la façon dont on traite les parents et l'information qui leur est fournie revêtent une importance énorme. Les premières minutes et les premières journées sont, bien entendu, extrêmement dures à vivre pour eux mais, même un an plus tard, chaque minute qui passe est perdue par rapport à la possibilité qu'ils ont de continuer leurs recherches. Cela conduit donc les parents — plus souvent par désespoir que pour toute autre raison — à poser des actes, de leur point de vue, absolument inévitables et que toute technique, quelle qu'elle soit, n'empêchera jamais. La nécessité de fournir une information réfléchie aux parents a-t-elle été abordée?

Dans le cas qui nous occupe, vous savez à quel point sont devenus difficiles les relations entre la juge d'instruction et les parents. Avez-vous au moins essayé ou demandé à vos services de réfléchir à ce problème, apparu à la suite de l'absence de prise en considération systématique de l'inquiétude et de l'affolement des parents?

Pouvez-vous nous communiquer de façon officielle — pour mettre fin aux interprétations multiples — les dates exactes auxquelles ont été pris les contacts internationaux — notamment avec Interpol — dans le cadre de cette enquête? Les délais sont visiblement importants. Le responsable d'Interpol, que nous avons eu l'occasion de rencontrer à Liège, nous a indiqué le mois de novembre. Par ailleurs, est-il exact qu'aucune photo n'a été diffusée dans le cadre du premier contact? Quels ont été les actes posés par Interpol à partir du moment où cet organisme a été informé?

En outre, je voudrais savoir comment les pistes ayant trait aux milieux pédophiles ont été explorées, que ce soit en Belgique ou dans certains pays parfois très éloignés du nôtre. Cet aspect de la problématique est-il traité systématiquement? Une équipe est-elle au travail à cet égard? Si oui, quelle est-elle?

La question suivante est peut-être essentielle pour le travail de police de base. Il est facile de critiquer, mais il faut bien admettre également qu'il est très difficile de «structurer», dès le départ, la nature de l'information que l'on reçoit, et je ne suis pas certaine que les commissariats de police ou les brigades de gendarmerie soient, aujourd'hui, tout à fait conscients, dès le moment où ils reçoivent l'information, de l'urgence de ce type de dossier. Lorsqu'un enfant ne rentre pas à l'heure prévue, les parents et même la police ne pensent pas immédiatement au drame. Par conséquent, des minutes souvent très importantes s'écoulent avant que la nature de l'événement ne se mesure réellement. Or, ces instants-là sont essentiels tant pour la découverte des indices que par rapport aux témoins éventuels.

Ne pourrait-on, de ce point de vue, traiter la disparition d'enfants de façon beaucoup plus systématique au lieu de tabler, dans un premier temps, sur une banale escapade avec des amis? Il arrive évidemment que le corps d'un disparu soit retrouvé après trois jours à la suite d'un suicide, comme cela s'est récemment produit. Dans ce cas précis, aucune enquête n'a été ordonnée en raison de l'issue prévisible du drame. Cependant, je ne suis pas sûre qu'un policier recevant un appel au moment où il est occupé à traiter une multitude de données relatives à un délicat problème de circulation s'occupe, avec la diligence qui s'impose, de l'appel de parents d'enfants portés disparus. À cet égard, j'aimerais que M. le ministre nous communique la liste complète des mesures spécifiques à ce type de problème et devant être appliquées à l'échelon des services concernés.

Par ailleurs, je crois que la collaboration entre les parents et les enquêteurs devrait être optimisée. Certes, les personnes peuvent être affolées. Cependant, un certain nombre d'informations peuvent être obtenues par le biais de canaux strictement privés, n'ayant nullement l'intention de recourir aux services classiques de la gendarmerie, de la police communale ou de la police judiciaire. Aussi, ne faudrait-il pas organiser cette collaboration au lieu d'attendre que les rapports entre les familles et les enquêteurs s'enveniment au point d'aboutir à un conflit?

Je comprends le point de vue des enquêteurs ou des juges d'instruction qui refusent d'être sans cesse dérangés par des communications téléphoniques intempestives et souhaitent garder la maîtrise de l'enquête. Toutefois, ce discours restera toujours inacceptable pour les parents douloureusement touchés par la disparition de leur enfant. Ils voudront toujours, sans aucune exception, se livrer à leur propre enquête, quelle que soit la façon dont les enquêteurs effectuent leur travail. Par conséquent, je pense qu'il serait de loin préférable d'adopter une position réaliste en décidant d'utiliser les énergies positives. Le cas de Julie et Mélissa illustre à suffisance la pertinence d'une telle démarche. À cet égard, nous sommes un certain nombre à espérer qu'une intervention externe permette d'inverser la dynamique actuelle.

Les parents sont persuadés d'être les seuls à bien connaître les réflexes de leurs enfants. En fait, il faudrait parvenir à un échange respectant à la fois les prérogatives du juge d'instruction, les compétences des enquêteurs et la réalité des parents.

Je pense qu'il serait nécessaire de consacrer la reconnaissance du droit à l'information des parents dans le cadre de l'enquête relative à leurs enfants. À cette conférence de presse, une autre personne ayant jadis occupé une très haute fonction au sein de la magistrature a expliqué être confrontée à cette même absence

d'informations à propos de l'enquête relative au meurtre de son fils. Je suis incapable d'esquisser le cadre juridique dans lequel pourrait s'inscrire une telle réforme. Je crois néanmoins qu'il serait possible d'accorder un traitement exceptionnel aux demandes pressantes des parents, en proposant le cas échéant la modification d'une législation contraignante.

Il est évident que cela ne peut être réalisé par des enquêteurs classiques. J'en reviens toujours à mon idée : il existe sur le marché belge d'excellents psychologues qui connaissent bien les pratiques policières et qui considèrent que ces matières — qui ne sont pas extrêmement nombreuses — méritent d'être traitées comme une criminalité spécifique. Il conviendrait, dans ces affaires, de prendre systématiquement en compte la psychologie des parents.

Comment pourrions-nous arriver à traiter ces cas de manière plus efficace, afin d'éviter au maximum les critiques à l'encontre du monde judiciaire, de rencontrer la volonté opiniâtre des parents et d'utiliser au maximum les connaissances qui existent sur la gestion psychologique de tels conflits ? Pensez-vous que l'on pourrait mieux encadrer de telles situations en y intégrant des experts en psychologie et en traitement des victimes ?

M. le Président. — La parole est à M. De Clerck, ministre.

M. De Clerck, ministre de la Justice. — Monsieur le Président, dans le cadre de l'enquête relative à la disparition de Julie et Mélissa, ce sont les autorités judiciaires liégeoises légalement compétentes qui sont chargées de l'enquête.

Il convient de rappeler que les magistrats nationaux — maintenant fédéraux — ont notamment pour tâche essentielle d'assurer la coordination des enquêtes qui peuvent concerner plusieurs arrondissements judiciaires de manière à éviter que des enquêtes parallèles ne soient menées sur des faits semblables.

Les magistrats nationaux n'ont pas pour tâche de diriger eux-mêmes des enquêtes à la place des autorités compétentes. Cette idée, qui est souvent lancée, ne me paraît pas excellente. En effet, ils accumuleraient eux aussi des dossiers et seraient confrontés aux mêmes problèmes que les autres substituts ou procureurs. Nous voulons que ces magistrats nationaux s'occupent uniquement de la coordination afin d'optimiser le travail des autres magistrats.

Dans le projet de loi que j'ai fait approuver au Conseil des ministres et qui est actuellement soumis à l'avis du Conseil d'État, il est prévu que les magistrats nationaux pourront exercer l'action publique dans des dossiers qui ne peuvent être attribués immédiatement à un parquet en l'absence de critère géographique.

Quant aux moyens qui doivent être utilisés dans une enquête, ceux-ci doivent être adaptés aux exigences de l'affaire. L'exemple d'un enlèvement avec demande de rançon exige des moyens considérables afin d'aboutir au repérage du ravisseur. Dès qu'une demande de rançon est introduite, tous les moyens disponibles sont engagés dans l'enquête. Le cas que vous avez mentionné est donc tout à fait différent de celui dont nous discutons aujourd'hui.

Pour ce qui concerne le dossier de Julie et Mélissa, les moyens utilisés pour l'enquête ont varié avec le temps. Des moyens importants doivent être utilisés en début d'enquête pour permettre d'effectuer toutes les recherches utiles puisqu'ils doivent être adaptés en fonction des pistes qui peuvent être suivies. Sur cette question, je vous renvoie à la réponse que je vous avais faite en février dernier.

En ce qui concerne l'assistance aux parents, ceux-ci ont été reçus à plusieurs reprises par le procureur général Giet ou par le substitut du procureur chargé du dossier au Parquet de Liège. Malheureusement, les parents acceptent difficilement qu'on ne leur communique pas tous les renseignements relatifs à l'instruction. Cette réaction est parfaitement compréhensible, mais il faut aussi tenir compte du respect nécessaire du secret de l'instruction pour ne pas compromettre l'enquête.

Il faut donc constamment tenir compte de l'intérêt privé des personnes mentionnées dans un dossier. Il est parfois délicat de communiquer aux parents le résultat d'enquêtes qui sont réalisées sur la famille.

Nous aurons l'occasion d'aborder la question de l'accès au dossier répressif dans le cadre de la discussion sur le projet de loi en matière de procédure pénale préparé par la commission Franckimont et actuellement au Conseil d'État depuis plus d'un an.

D'une manière générale, l'accueil des victimes et leur encadrement psychologique peuvent encore être améliorés. Les parquets ont été pourvus d'un service d'accueil des victimes par des assistants sociaux, ce qui correspond déjà à une amélioration sensible de la situation. Depuis le 1er février 1996, chaque arrondissement dispose d'un assistant social. La situation s'améliore donc tout doucement.

Dans le cadre du programme de formation des magistrats que je développe, une attention particulière sera également accordée à ces questions.

Il ne faut pas non plus oublier le rôle important que jouent des associations telles que « Marc et Corinne », pour assister les victimes en difficulté psychologique. Cette dernière association, contrairement à d'autres, accomplit un travail remarquable. On peut donc l'encourager à poursuivre son action. Toutefois, le départ de l'enquête reste toujours problématique. De plus, le fait que des volontaires interviennent de plus en plus dans les enquêtes complique le travail des services de police, lesquels éprouvent parfois des difficultés à effectuer certaines constatations.

Dès le début de cette enquête, c'est-à-dire le 24 juin 1995, le service de police, premier intervenant, à savoir la brigade de gendarmerie de Grâce-Hollogne rapidement assistée de membres de la BSR de Seraing, a diffusé le signalement des petites disparues en phonie aux polices de Flémalle, Seraing, Ans et Liège, ainsi qu'aux districts de gendarmerie de Liège et de Huy.

Des demandes de recherche ont également été adressées aux unités provinciales de circulation.

Le 25 juin 1995, à 2 heures 30, soit le lendemain, un avis urgent de recherche avec photo a été diffusé sur le plan national. Le 26 juin 1995, à 9 heures, l'avis a été diffusé dans le système Schengen. Le 6 juillet 1995, le signalement était étendu par Interpol sur le plan mondial à la requête du magistrat instructeur.

Il me paraît dès lors que les signalements ont été diffusés avec la diligence voulue, en fonction de l'évolution de l'enquête.

À partir de la demande de diffusion internationale, Interpol-Bruxelles a assuré la diffusion à tous les pays du réseau Interpol.

Il est évident que, dans le cadre du présent dossier, la problématique d'un possible enlèvement par une ou plusieurs personnes liées de près ou de loin à un milieu pédophile a été prise en compte. De nombreuses vérifications relatives à des personnes suspectes ou déjà condamnées pour ce type de délinquance ont été réalisées.

En ce qui concerne des réseaux éventuels, les services travaillant habituellement sur ce type de délinquance ont été sensibilisés afin que tout élément de nature à avoir un lien quelconque, si ténu soit-il, avec le dossier de la disparition de Julie et Mélissa soit immédiatement porté à la connaissance de l'officier de police judiciaire chargé de la coordination.

La diffusion du signalement ayant été effectuée au niveau mondial, les services de police étrangers œuvrant dans ce domaine ont donc également été alertés.

À la suite de la création de la cellule spéciale sur les disparitions créée à ma demande au BCR de la gendarmerie, une check-list des réactions initiales lors du signalement des disparitions a été mise au point et distribuée aux services de police.

J'ai fait faire une copie de ce document pour que vous puissiez le consulter. Il s'agit de la première initiative prise par la cellule spéciale. Ce document, qui me semble très intéressant, a été diffusé dans tout le pays et est à la disposition des services de police qui ont besoin de la liste des questions à poser aux personnes concernées par un tel dossier.

Il est clair qu'une bonne collaboration entre parents et enquêteurs est indispensable et peut être déterminante pour le succès de l'enquête. Il est en effet capital pour les enquêteurs de pouvoir apprécier le plus rapidement possible la psychologie du disparu, ses habitudes de vie et ses difficultés éventuelles pour suivre l'une ou l'autre piste.

Il faut parfois travailler avec des intermédiaires, en raison des conflits qui peuvent se poser entre les enquêteurs et les parents. Il est en effet arrivé dans le passé que des problèmes se posent à cet égard. Il est généralement fait appel à des assistants sociaux mais également à des psychologues, ce qui fut le cas en l'occurrence.

Si l'enquête recueille des éléments sur les enfants eux-mêmes, il pourront être révélés pour autant que soient respectés les trois critères que sont la présomption d'innocence des personnes mises en cause, la vie privée des personnes sur lesquelles des enquêtes sont effectuées et la nécessité de ne pas compromettre l'aboutissement de l'enquête.

Outre les éléments de réponse déjà évoqués, je vous rappelle que je me suis rendu personnellement chez les parents après la disparition et que j'ai reçu ceux-ci à plusieurs reprises à mon cabinet.

Je crois d'ailleurs, Madame, que vous étiez présente lors de l'une de ces visites.

De plus, je suis intervenu auprès des autorités judiciaires pour favoriser le contact avec les parents. Malheureusement, je suis conscient que toutes ces initiatives ne peuvent faire disparaître les sentiments d'angoisse et de frustration des parents tant que l'enquête n'aura pas abouti.

Tant à la gendarmerie qu'à la police judiciaire, une attention particulière a été portée durant ces dernières années à la formation des policiers en matière de victimologie. Ainsi, les circulaires des 26 août 1991 et 29 mars 1994 avaient précisé pour objet d'améliorer et d'uniformiser l'accueil et l'orientation des victimes d'infractions.

Il faut aussi signaler les initiatives prises par les services de police dans le cadre des contrats de prévention et de sécurité telles que la création d'assistance aux victimes intégrée dans le corps de police et le financement d'études universitaires par mon collègue de l'Intérieur, notamment pour rédiger un vade-mecum à l'usage des fonctionnaires de police.

Enfin, mon prédécesseur a instauré le « forum national pour la politique relative aux victimes » qui s'est déjà réuni à plusieurs reprises et dont les missions sont d'établir un inventaire des réglementations et initiatives fédérales et régionales existantes relatives aux victimes de délits; de comparer les initiatives et réglementations belges avec les conventions, traités, directives et recommandations internationaux; de formuler des propositions pour une amélioration de la position de la victime dans le droit pénal et dans la procédure judiciaire, pour une amélioration de l'accueil. Un document a été présenté à cette fin. Le travail à réaliser est important. Nous avons consenti de nombreux efforts et pris bon nombre d'initiatives — la cellule, la check-list, l'émission de télévision — qui découlent des difficultés que nous avons rencontrées dans ce dossier. Malheureusement, je sais que ces démarches n'aident pas les parents de Julie et Mélissa à retrouver leurs enfants.

Nous poursuivrons notre travail avec les parents et j'espère que nous connaîtrons la vérité.

M. le Président. — La parole est à Mme Lizin.

Mme Lizin (PS). — Je tiens à rassurer le ministre. Je n'avais nullement l'intention de prétendre qu'il n'avait rien fait.

M. De Clerck, ministre de la Justice. — J'aime vous l'entendre dire.

Mme Lizin (PS). — Il est vrai que des améliorations ont été apportées, mais je tiens à souligner que la situation actuelle reste extrêmement conflictuelle.

Pour conclure, j'exprimerai le souhait que ce dossier reste tout à fait prioritaire. Nous voudrions, par exemple, que l'on continue de tester des hypothèses, notamment en ce qui concerne la pédophilie, mais il en est d'autres. Nous voulons que l'enquête ne soit pas interrompue.

Je connais bien le fonctionnement d'Interpol et la diffusion d'informations qui restent sur des bureaux et ne suscitent aucune enquête dans les pays concernés. C'est malheureusement la réalité d'Interpol. Je pense qu'il faut réactiver le plus possible cette enquête.

Nous ne prétendons nullement que rien n'a été fait, mais nous désirons que les efforts se poursuivent.

M. De Clerck, ministre de la Justice. — Il n'est pas question d'interrompre l'enquête. Celle-ci doit se poursuivre avec tous les moyens nécessaires.

Je tiens également à souligner que les initiatives que nous avons prises rencontrent largement votre proposition. Je vous entends souvent parler, madame, de votre proposition qui viserait à créer un service Interpol-enfants. C'est ce que j'ai fait: l'assistance technique, les informations, l'aspect pluridisciplinaire, etc. Tout ce que vous mentionnez dans votre proposition est déjà en place. Peut-être est-il possible d'améliorer encore ce système, mais la cellule créée au sein de la gendarmerie accomplit déjà le travail que vous mentionnez dans votre proposition.

Mme Lizin (PS). — Notre proposition — qui, je l'espère, viendra en discussion — préconise que le système américain puisse être pris en compte dans divers pays européens. Nous voudrions que ce système puisse être connecté de façon que les circulations d'informations soient immédiates, notamment les photos et les échanges de données sur les criminels potentiels. Nous voudrions que le processus se mette en marche dès les premières minutes d'un enlèvement d'enfant. Cette procédure fonctionne très correctement avec le FBI. Il n'y a donc aucune raison pour que ce ne soit pas le cas avec la gendarmerie. Personnellement, je préférerais que le processus soit lié au ministère de la Justice et aux enquêteurs directement attachés à ce département. Des améliorations peuvent donc encore être apportées dans cette problématique.

M. le Président. — On avance, en tout cas.

Mme Lizin (PS). — Oui, et j'aimerais que nous ne connaissions plus aucune affaire de ce genre. Malheureusement, des cas se présentent régulièrement et on ne peut exclure l'existence d'un réseau criminel strictement organisé pour l'enlèvement d'enfants.

M. le Président. — La parole est à M. De Clerck, ministre.

M. De Clerck, ministre de la Justice. — Mme Lizin est invitée à venir voir le fonctionnement de la cellule.

Cette visite me semble utile, madame, avant que vous ne défendiez votre proposition.

Mme Lizin (PS). — Certainement, monsieur le ministre.

Puis-je m'y rendre sans prévenir?

M. De Clerck, ministre de la Justice. — Il serait sans doute préférable de prendre rendez-vous.

Mme Lizin (PS). — Avec votre accord, monsieur le ministre, je m'y rendrai sans prévenir.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER BOUTMANS AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER «DE OPERATIE 'REBEL' »

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER ERDMAN AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER «DE OPERATIE 'REBEL' VAN HET CBO VAN DE RIJKSWACHT »

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. BOUTMANS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'INTERIEUR ET AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR «L'OPERATION 'REBELLE'»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. ERDMAN AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR «L'OPERATION 'REBELLE' DU BCR DE LA GENDARMERIE»

De Voorzitter. — Aan de orde zijn de vragen om uitleg van de heren Boutmans en Erdman aan de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken en aan de minister van Justitie over «de operatie 'Rebel'».

Ik stel voor deze vragen om uitleg samen te behandelen.

Je propose de traiter ensemble ces demandes d'explications.

Mijnheer de minister, antwoordt u ook namens de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken?

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Inderdaad, mijnheer de Voorzitter. Ik vertegenwoordig de Regering.

De Voorzitter. — Zijn de vragenstellers het ermee eens dat de minister van Justitie ook antwoordt namens de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken? (*Instemming.*)

Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, ik richt mijn vraag om uitleg zowel aan de minister van Binnenlandse Zaken als aan de minister van Justitie omdat het onderwerp op het eerste gezicht tot hun beider bevoegdheid behoort en mogelijk zelfs aanleiding zou kunnen geven tot een bevoegdheidsconflict. Als de minister van Justitie namens de Regering kan antwoorden dan zal ik uiteraard tevreden zijn kennis te kunnen nemen van zijn antwoord.

Op 1 januari jongstleden, toen ik op grond van de informatie waarover ik beschikte nog in de mening verkeerde dat deze zaak tot zijn uitsluitende bevoegdheid behoorde, heb ik een schriftelijk vraag gericht aan de minister van Binnenlandse Zaken over het doel en de omvang van de operatie «Rebel» van de rijkswacht. Ik heb vooral het aspect «omvang» benadrukt omdat uit mijn informatie bleek dat de operatie een aanzienlijke omvang had aangenomen. Begin maart heeft de Vice-Premier mij geantwoord dat het een gewoonte is van de politiediensten om aan gerechtelijke operaties van enige omvang een codenaam te geven en dat het niet aangewezen is informatie over lopende gerechtelijke onderzoeken publiek te maken, behalve dan voor de bevoegde magistraten. Op zichzelf lijkt dit antwoord aanvaardbaar.

De persberichten die de aanleiding vormen voor mijn vraag om uitleg, nopen mij echter tot enige twijfel. De berichten die de jongste weken in *De Morgen* en in andere kranten verschenen, doen vragen rijzen bij het begrip «gerechtelijk onderzoek» en bij de notie «enige omvang». Volgens die persberichten zouden 4 à 500 000 personen van Turkse oorsprong en hun families aan dit onderzoek zijn onderworpen geweest. Kortom het zou gaan om elke persoon van Turkse origine die in België gevestigd is, met België één of andere band heeft, hier illegaal verblijft of een visum voor België zou hebben aangevraagd. Als die berichten juist zijn, zou niemand van Turkse origine in België, of die één of andere relatie met Turkije heeft, of in Turkije één of andere relatie met België onderhoudt, aan dit onderzoek zijn ontsnapt.

In het kader van het onderzoek zou ook de hand zijn gelegd op spaarboekjes van kinderen uit Turkse gezinnen. Een bericht in *De Standaard* waarvan niet duidelijk is of het op de operatie «Rebel» betrekking heeft, meldt dat de rijkswacht op tamelijk grote schaal informatie over de bankrekeningen van particulieren opvraagt en zich voor het verzamelen van persoonsgegevens ook toegang heeft verschaft tot het Rijksregister. Ook uit andere databanken zouden gegevens zijn opgevraagd. Als we al die gegevens op een rijtje zetten — de minister zal ons meedelen of de feiten stroken met de werkelijkheid — dan komen we tot de vaststelling dat er een gigantische screening heeft plaatsgevonden van om en bij een half miljoen mensen, geselecteerd volgens etnische criteria of op grond van hun relaties met personen van een bepaalde etnische oorsprong.

De jongste tijd is er heel wat te doen over pro-actieve opsporing. In het actieplan van de minister en uit zijn uiteenzetting van gisteren voor de senaatscommissie voor de Justitie leer ik dat de minister zinnens is een wettelijk kader uit te werken voor het «pro-actief rechercheren». Deze benadering van het politiewerk wordt door de minister omschreven als het detecteren van een criminele organisatie via doorgedreven intelligence-werk om via een multi-disciplinaire en projectmatige recherche-operatie onder het toezicht van de magistratuur tot de ontmanteling van de criminele organisatie te komen.

Zelfs in de veronderstelling dat het pro-actief rechercheren een wettelijk kader zou hebben of zou krijgen, meen ik dat de pro-actieve opsporing altijd dient te worden gevoerd op grond van concrete vermoedens dat strafbare feiten zouden zijn gepleegd of op het punt staan gepleegd te worden of op grond van concrete vermoedens dat bepaalde mensen de bedoeling hebben zich te organiseren voor het plegen van strafbare feiten.

Afgezien van de vraag of het wettelijk kader voor deze pro-actieve recherche wel voorhanden is, komt het me voor dat het screenen van een bevolkingsgroep van ongeveer 400 000 mensen volledig buiten het concept van de pro-actieve recherche valt.

De eerste en belangrijkste vraag is of de gegevens die in de kranten beschreven stonden en die ik hier heb geciteerd juist zijn. Hoe ruim werd dit onderzoek gevoerd? Hoeveel mensen werden aan identificatie onderworpen en van hoeveel personen werden de persoonsgegevens verder onderzocht? Hoe ver ging het onderzoek? Op grond van welke wettelijke bepaling kon een dergelijke operatie worden georganiseerd? Werd ze georganiseerd onder de leiding van een magistraat, eventueel van de federale magistraat? Vanaf welk ogenblik en op grond van welke gegevens heeft die magistraat zijn toelating gegeven en welke precieze machtiging heeft hij verstrekt?

De minister heeft verklaard dat het college van procureurs-generaal in de loop van vorig jaar op de hoogte werd gebracht. Waarom werd dat college op de hoogte gebracht? Welke beslissing heeft dit college ingevolge hiervan genomen? Welke autoriteit bij de rijkswacht had de operationele leiding, heeft het initiatief genomen en heeft al die informatie verschaft? Tot wiens politieke verantwoordelijkheid behoort dit dossier uiteindelijk? Behoort dit tot de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie? Was de minister van Justitie op de hoogte en heeft hij zijn toestemming gegeven? Valt dit dossier misschien onder de bevoegdheid van de Vice-Eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken? Vanaf wanneer was de minister op de hoogte en waartoe heeft hij de rijkswacht gemachtigd? Ging de machtiging zover als de praktijk uiteindelijk is gegaan?

Op 26 juni las ik in een krant dat de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, op initiatief van haar voorzitter, kennis heeft genomen van deze aangelegenheid en er een beraadslaging aan heeft gewijd. Wanneer heeft de commissie hierover vergaderd? Heeft de minister reeds kennis van enig advies of van enige opmerking van harentwege? Zijn de minister van Justitie of de minister van Binnenlandse Zaken, het college van procureurs-generaal of de federale magistraat, misleid over de omvang van de operatie? Zoniet, hoe kan dan worden verklaard dat de minister van Binnenlandse Zaken in zijn antwoord van maart jongstleden spreekt over een gerechtelijke operatie?

Voor zover ik weet, heeft een gerechtelijke operatie steeds betrekking op welbepaalde misdrijven of welbepaalde verdachten. Dat die operatie slechts een beperkte omvang had, kan in het licht van de cijfers die werden gepubliceerd in de pers, toch moeilijk worden volgehouden. Is het juist dat de rijkswacht en andere politiediensten ook buiten het kader van een gerechtelijk onderzoek bankrekeningen van burgers controleert? Zo ja, in welke mate? Kan de minister enige toelichting geven over de frequentie en de omvang van dergelijke controles? Op welke wettelijke gronden stoelen die controles? Zijn de bankinstellingen verplicht aan deze controles die duidelijk niet onder de bepalingen van de wetgeving met betrekking tot het witwassen van geld vallen, mee te werken? Was deze operatie volgens de minister van bestuurlijke politieke of van gerechtelijke politieke aard? Werd de wetgeving op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in deze zaak gerespecteerd? Hebben de betrokken personen of dat nu Turken zijn, Belgen van Turkse origine of de afstammelingen

en partners van betrokkenen een inzage-recht in de over hen ingezamelde informatie? Wat gebeurt er verder met de informatie? Deze laatste vragen gelden uiteraard voor zover er geen criminele gegevens werden gevonden. Klopt het bericht dat de minister het bevel heeft gegeven deze operatie stop te zetten? Zo niet, was is hij in dit verband van plan te doen?

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman voor het stellen van zijn vraag om uitleg.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, «een burger leeft van de wieg tot het graf onder het oog van de denkpolitie. Zelfs wanneer hij alleen is, kan hij er nooit zeker van zijn dat hij alleen is. Waar hij ook moge zijn, slapend of wakend, werkend of rustend, in zijn bad of in bed, er kan op hem gelet worden zonder voorafgaande waarschuwing en zonder dat hij weet dat er op hem gelet wordt. Niets wat hij doet is onbelangrijk. Zijn vriendschapsbetrekkingen, zijn ontspanning, zijn gedrag jegens zijn vrouw en kinderen, de uitdrukking van zijn gezicht wanneer hij alleen is, de woorden die hij in zijn mond mompelt, zelfs de typische bewegingen van zijn lichaam, dat alles wordt argwanend nageplozen. Niet alleen elke feitelijke misdraging, maar elke excentriciteit, hoe klein ook, elke verandering van gewoonten, elk nerveus aanwensel hoe klein ook, dat misschien het symptoom zou kunnen zijn van een innerlijke strijd, wordt onherroepelijk ontdekt. Hij heeft geen vrijheid van keuze in welk opzicht ook. Gedachten en daden die bij ontdekking ongetwijfeld de dood betekenen, zijn niet formeel verboden en de eindeloze zuiveringen, arrestaties, martelingen, gevangenzettingen en vaporisaties worden niet opgelegd als straf voor misdaden die feitelijk gepleegd zijn, maar zijn enkel het liquideren van lieden die wellicht te eniger tijd in de toekomst een misdrijf zouden kunnen begaan.»

Mijnheer de Voorzitter, wees gerust, dit is een citaat uit het boek *1984* van George Orwell. We zijn nu 1996. Ik moet u eerlijk bekennen dat ik tot voor kort van de operatie «Rebel» niets wist. Dat is waarschijnlijk te wijten aan het jachtige van ons werk of aan de onverschilligheid die wij jammer genoeg allemaal wel eens tentoonspreiden. Toen ik onlangs de krantenberichten over deze operatie las, moest ik onmiddellijk aan dit citaat denken, met het schrikbeeld voor ogen dat we misschien niet zover af staan van dergelijke toestanden, die niemand van ons aanvaardbaar of zelfs maar denkbaar acht, omdat zij gekoppeld zijn aan situaties waartegen wij ons in een democratische reflex steeds hebben verzet.

Ik maakte mij echter nog een tweede bedenking. In onze democratische samenleving verzetten wij ons dag na dag tegen discriminatie, tegen het opsplitsen van de gemeenschap in etnische groepen of subgroepen. Dan ontdekken wij plots dat zogenaamd in het kader van de politionele recherche precies het etnische, het nationaliteitscriterium wordt gehanteerd. Men gaat zelfs zover de oorspronkelijke afkomst ook als criterium te hanteren, zodat Belgen van Turkse afkomst eveneens tot de doelgroep van de screeningsoperatie worden gerekend. Bovendien heb ik vastgesteld dat deze operatie in 1994 blijkt met een zekere fierheid door een ondergeschikte rijkswachter — dan nog in een hotel in Brussel — aan zijn buitenlandse collega's is voorgesteld alsof het gaat om een goede benadering van de problematiek. Zodra het balletje aan het rollen was, heeft men blijkbaar van hogerhand ingezien dat de operatie kon ontsporen en heeft men stelselmatig, maar schoorvoetend gezocht naar dekking. Dat doet mij denken aan bepaalde processen waarbij men voor initiatieven die de rijkswacht had genomen, achteraf ook dekking heeft gezocht om te kunnen ontsnappen aan bepaalde politionele of gerechtelijke stappen.

Ik ben het grotendeels eens met de analyse van collega Boutmans. U zal dan ook merken dat ik gelijklopende vragen zal stellen, hoewel ik deze misschien een beetje zal aanvullen. Ik stel vast dat niet onmiddellijk in het kader van een gerechtelijk onderzoek is gewerkt. Ik sluit niet uit — maar deze argwaan is waarschijnlijk een karaktertrek van mij — dat deze hele zaak in de schijnwerpers wordt geplaatst op het ogenblik dat er over de verdeling van de politietaken wordt gesproken. Ik sluit evenmin uit — maar dan

word ik des te argwanender — dat men, op het ogenblik dat de gerechtelijke politie diploma's uitreikt van crimineel analyst, plots geconfronteerd wordt met een techniek die in bepaalde politiediensten reeds wordt toegepast, zij het op een volkomen onrechtmatige basis. Gisteren hebben wij in de commissie voor de Justitie van de minister een toelichting gekregen — waarvoor ik hem dank — bij zijn actieplan tegen de georganiseerde criminaliteit. In verband met de pro-actieve recherche heeft hij duidelijk aangetoond dat het gaat om technieken met een wettelijke grondslag en een controle vanuit de magistratuur. Ik heb dan toch ernstige vragen bij het feit dat bepaalde mensen, mogelijk geïnspireerd door buitenlandse systemen, hierop vooruitlopen, hoewel ze geacht worden de wet te kennen en na te leven, en plots individueel en zonder enige controle dit soort operaties op touw zetten.

Naast de vragen die reeds werden gesteld, had ik graag specifiek vernomen of het CBO van de rijkswacht dit project in 1994 inderdaad eigenmachtig heeft opgezet, zonder de bevoegde en verantwoordelijke magistraten of de minister van Justitie daarvan op de hoogte te brengen. Er is melding gemaakt van het feit dat een nationaal magistratuur op een bepaald ogenblik wel op de hoogte werd gebracht, maar enkel en alleen met de bedoeling toegang te krijgen tot het rijksregister. Men wist immers dat deze toegang zonder dekking door een nationaal magistratuur onmogelijk was en deze laatste, wanneer hij toestemming gaf, dan tegelijkertijd op de hoogte was van het doel van de operatie. Werd deze operatie in 1995 inderdaad aan het college van procureurs-generaal bekendgemaakt? Werd de minister hierover ingelicht en werd bijkomende informatie en/of toestemming verstrekt?

Door de bekendmaking van bijkomende elementen is er inmiddels ook een bijkomend en zeer ernstig probleem gerezen.

De heer Lallemand treedt als voorzitter op

Ik lees dat er enerzijds een onderzoek loopt door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en dat anderzijds de verantwoordelijke rijkswachtofficier is opgeroepen door het Comité P en dat er dus een onderzoek loopt naar de verantwoordelijkheid. Dit laatste stelt mij enigszins gerust. Ik geef er de voorkeur aan dat de verantwoordelijkheden duidelijk worden afgebakend en dat de bevoegde organen daar effectief een grondig onderzoek naar doen. Hierbij rijst echter onmiddellijk de vraag wat er met de vergaarde informatie gebeurt, indien blijkt dat zij inderdaad op een onwettelijke basis werd verzameld. Indien de informatie inderdaad vergaard werd enkel en alleen op basis van criteria van etnische afkomst, zonder medeweten van of dekking door een magistratuur, en voor bepaalde aspecten in strijd is met de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, wat gebeurt er dan met de gegevens? Zij zijn dan volkomen onbruikbaar. Heeft de minister dan de garantie dat zij vernietigd zullen worden? Deze zijn niet alleen strijdig met de wetgeving inzake de bescherming van het privé-leven, maar ook met de wet-Moureaux. Indien daadwerkelijk het criterium van de nationaliteit en/of afkomst, ondanks naturalisaties, werd toegepast, werd het criterium van discriminatie gehanteerd. Dat is strijdig met de wet-Moureaux volgens dewelke een inbreuk op de wettelijke bepaling die discriminatie uitsluit onmiddellijk strafbaar kan worden gesteld.

Net zoals de heer Boutmans geloof ik dat het om een operatie van pro-actief onderzoeken gaat, misschien wel om te kunnen bewijzen dat deze werkwijze tot resultaten kan leiden. Nu zal men evenwel geconfronteerd worden met een systeem waarbij de gegevens juridisch totaal onbruikbaar zijn, tenzij, en dat verontrust mij des te meer, dat er binnenkort in dossiers die mogelijk op deze operatie gebaseerd zijn, staat dat men «uit goed ingelichte bron dit of dat heeft kunnen vernemen...»; of dat «volgens een informatiebron die anoniem wenst te blijven dit of dat kan worden vergaard...». Mocht deze laatste veronderstelling kloppen, dan vrees ik dat men in het kader van de rechtspraak van het Hof van cassatie deze operatie volledig juridisch en gerechtelijk zal toedekken. Dat zou op juridisch vlak natuurlijk een contradictie zijn.

Ik kijk met belangstelling uit naar de toelichtingen en de geruststellingen van de minister. Naar mijn mening mag deze operatie, ik verwijs nogmaals naar het citaat waarmee ik mijn betoog begonnen ben, geen stap zijn in een richting die noch de minister, noch wij willen. Met het actieplan voor de strijd tegen de georganiseerde misdaad, dat eerlang van start gaat, schrijft de minister zich volledig in in de democratische beginselen van de rechtsstaat. In het kader van het politiewerk, kunnen deze voor sommigen een zwakte van de democratie lijken, maar mij zijn ze nog altijd dierbaarder dan het blind viseren van minderheidsgroepen en zwakkeren in de maatschappij om een bepaald resultaat te bekomen, dat niet noodzakelijk gebaseerd is op rechtmatig bekomen bewijzen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe (CVP). — Mijnheer de Voorzitter, dat de zware en vooral de georganiseerde criminaliteit dringend en grondig dient te worden aangepakt, zal niemand betwisten. Vanuit die bezorgdheid diende ik dan ook, samen met vele andere collega's, een voorstel in tot oprichting van een parlementaire commissie van onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit, en de wijze waarop ze bestreden wordt of zou moeten worden bestreden in België.

In dit voorstel wordt de op te richten onderzoekscommissie een dubbele taak opgelegd. Er zou met name enerzijds een onderzoek moeten plaatsvinden naar de omvang, de aard en de ernst van de georganiseerde criminaliteit in België. Anderzijds zou moeten worden nagegaan hoe de georganiseerde criminaliteit op een effectieve en rechtmatige wijze kan worden bestreden.

Wat dit laatste betreft, wordt in de toelichting bij het voorstel gesteld dat de vaststelling dat de georganiseerde criminaliteit wellicht slechts te bestrijden zal zijn door een beroep te doen op bijzondere politietechnieken de ongeoorloofde aanwending van dergelijke methoden geenzins kan rechtvaardigen. «Het gebruik van de organisatie van de bijzondere politietechnieken dient onder het gezag van de wet te vallen». «Politie en justitie», aldus de toelichting bij het voorstel, «moeten zich houden aan de regels van de rechtsstaat zonet vervallen zij tot het niveau dat zij wensen te bestrijden».

Operatie «Rebel» lijkt deze problematiek op een treffende wijze te illustreren. De rijkswacht blijkt namelijk in de strijd tegen de drugshandel over te zijn gegaan tot de «screening» van een etnische bevolkingsgroep. Meer bepaald zouden via de consultatie van diverse databanken, van zowel de overheid als van de privé-sector, vierhonderd tot vijfhonderduizend personen, die de Turkse gemeenschap in België zouden uitmaken, doorgelicht zijn geweest op zoek naar personen die potentieel betrokken zouden zijn bij de invoer van heroïne naar België. In dit verband zouden bijvoorbeeld onder meer gegevens over spaarboekjes van minderjarigen uit Turkse gezinnen verzameld zijn. Zo zou ook bijvoorbeeld de godsdienst van al deze personen bestudeerd zijn geweest.

Over dit alles rijzen onmiddellijk een reeks vragen. Mijn concrete vragen sluiten aan bij die van de vorige sprekers.

Wie gaf de opdracht tot operatie «Rebel»? Wie droeg daarvoor de verantwoordelijkheid? Op grond van welke wettelijke bepaling werd deze operatie uitgevoerd? Was er controle van de rechterlijke macht? Welke gegevens werden er juist verzameld? Bij welke instanties, Rijksregister, dienst Vreemdelingen, banken, werden deze gegevens verzameld? Over hoeveel personen gaat het? Wie had er toegang tot de verzamelde informatie? Werd de informatie doorgegeven aan andere, Europese, politiediensten? Werd de verzamelde informatie gebruikt in sommige gerechtssdossiers met het oog op vervolging?

Zijn er nog gelijkaardige onderzoeken geweest of nog aan de gang over andere groepen in onze samenleving op grond van hun etnische of religieuze overtuiging?

Met deze concrete vragen suggereer ik meteen ook de algemene vragen. Artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens beschermt het privé- en het gezinsleven. Inbreuken op het privé- en het gezinsleven, ook door een strafonderzoek, kunnen maar geduld worden als de waarborgen vervat

in artikel 8 worden gerespecteerd. Algemene wettelijke bepalingen die aan de politie of aan de rechterlijke macht een opdracht geven in verband met de bestrijding van misdrijven zijn daaraan ondergeschikt. Ik verwijs naar de diverse arresten van het Europees Hof voor de rechten van de mens over het telefoontappen, waarin duidelijk is gemaakt dat algemene bepalingen geen rechtsgrond bieden voor dergelijke specifieke onderzoeksmethodes. Die methodes dienen een eigen wettelijke basis te hebben. De Conventie van de Raad van Europa verzet zich tegen de zogenaamde *aller à la pêche*-methode.

Indien met daarenboven etnische of religieuze gegevens als criterium hanteert, dan rijzen nog meer fundamentele rechtsproblemen. De Conventie van de Raad van Europa uit het begin van jaren 80 over de bescherming van de persoonsgegevens heeft het opslaan van gegevens, onder meer op grond van godsdienstige overtuiging of etnische identificatie, uitgesloten. De Belgische wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer heeft daar overigens mee rekening gehouden. Indien wij deze principes niet zouden respecteren dan zou bijvoorbeeld een lid van de Regering, die een of ander parlamentslid niet zeer genegen is, een onderzoek kunnen laten starten omdat hij hem of haar van corruptie verdenkt. De doelgroep van het onderzoek inzake corruptie is in dat geval de politici. Van de politici zou dan kunnen worden nagegaan of zij lid zijn van bepaalde groeperingen. Daarnaast zou men ook hun bankuittreksels en hun levenshouding kunnen controleren. Zo kunnen in het kader van de strijd tegen de corruptie ook profielen worden opgemaakt die eventueel tot een ander resultaat moeten leiden. Zo zou men bijvoorbeeld in de strijd tegen de pedofilie alle gegevens kunnen verzamelen over alle ongehuwde leraren, ouder dan dertig jaar, om aldus tot een doorsnee-profiel te komen.

Door het verzamelen en gebruiken van dergelijke gevoelige informatie kan men natuurlijk zeer snel komen tot het *big brother is watching you*-gevaar, dat de heer Erdman in zijn inleiding beschreef. Is het in een rechtsstaat aanvaardbaar dat het doel de middelen altijd verantwoordt, ook buiten de bepalingen van artikel 8 van het EVRM, die hier duidelijk niet worden gevolgd? De wettelijke basis die de verantwoordelijken voor deze operatie menen te kunnen aanvoeren, is mij totaal onbekend.

Zelfs als zij bestaat, dient men alleszins het evenredigheidsbeginsel na te leven. Dit beginsel moet in ieder artikel van de Europese Conventie worden gelezen. Dat betekent meer specifiek dat een onderzoeksmethode steeds voorafgaandelijk moet worden getoetst aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Indien een onderzoeksmethode deze toetsing niet doorstaat, vormt zij immers zelf een potentiële bedreiging voor de rechtsstaat. Een onderzoeksmethode moet rechtmatig, verantwoord en controleerbaar zijn.

Tot slot, wijs ik de minister erop dat het Parlement eens te meer de mogelijkheid werd ontnomen zijn controle-activiteit uit te oefenen. Blijkbaar zijn er in ons land heel wat instanties die tegenover het Parlement steeds weer deze ene methode van buitenspelval hanteren. Men zet het Parlement buiten spel en achteraf verwijt men ons bovendien dat wij buiten spel staan om aan de publieke opinie duidelijk te maken hoe nutteloos dit Parlement wel is. Het is onaantvaardbaar dat zulke feiten in een democratisch land gebeuren zonder dat een parlementscommissie, desnoods achter gesloten deuren, heeft kunnen bedraadslagen over eventuele nieuwe opsporingstechnieken of nieuwe doelstellingen. Wij parlementsleden moeten daarvan steeds kennis nemen via de dagbladen, die in onze democratie gelukkig nog steeds hun onvervangbare rol van waakhond vervullen.

Het Parlement moet zich dringend over dit alles bezinnen. Een probleem als de georganiseerde criminaliteit mag natuurlijk niet onopgelost blijven, maar dit impliceert niet dat het doel steeds de middelen heiligt. Ik ben van mening dat er nu dringend een parlementaire onderzoekscommissie moet worden opgericht die zich moet buigen over de georganiseerde criminaliteit en over de manier waarop deze effectief en met respect voor de fundamentele rechten van de mens en de beginselen van de rechtsstaat, kan worden bestreden. Het antwoord van de minister op de vragen van mijn collega's en van mijzelf zal in dit perspectief een belangrijk gegeven zijn.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, samen met de voorgaande sprekers, de heren Boutmans, Erdman en Vandenberghe, kijken de leden van de VLD-fractie met belangstelling uit naar het antwoord van de minister in het dossier operatie «Rebel». De liberale fractie is bijzonder bezorgd voor de mogelijkheid van het schrikbeeld van George Orwell, zoals dit zeer treffend en terecht door de heer Erdman werd geschetst.

Ik sluit mij in het bijzonder aan bij de vraag van de heer Vandenberghe of de minister kennis heeft van andere operaties met een gelijkaardige omvang, gericht op andere etnieën of sub-bevolkingsgroepen en of hij bereid is ons daarvan eventueel kennis te geven. Ik begrijp echter wel dat de minister ons over aan de gang zijnde onderzoeken niet altijd kan informeren in de openbare vergadering met het oog op de geheimhouding van het onderzoek. Is hij bereid dergelijke informatie wel te geven in een meer discrete context?

Tenslotte wijs ik erop dat de parlementaire controle hier volkomen met voeten werd getreden. Dit feit is ook voor mij een voldoende reden om hierover in de commissie een grondige discussie te vragen.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de Voorzitter, dat deze enorme problematiek nu in de openbaarheid komt, heeft ook een groot voordeel. Met dit voorbeeld in de hand kunnen wij nu immers een bijna perfecte toetsing maken van een heleboel problemen die vaak op een erg abstracte manier worden behandeld. Zeker uit mijn activiteiten als minister, maar ook uit de activiteiten van de senatoren van de voorbije maanden, is gebleken hoe belangrijk en hoe nuttig het is om bepaalde mechanismen en procedures of grote politieke stellingen te beoordelen en te controleren op basis van ervaringen uit de voorbije of nog lopende praktijken.

Bovendien ben ik blij dat deze toetsing aan de hand van dit dossier kan beginnen nog geen week nadat ik een nota over de georganiseerde criminaliteit door de Ministerraad heb kunnen laten goedkeuren en precies één dag nadat ik deze nota in de senaatscommissie voor de Justitie heb voorgesteld. Ook dit dossier moet namelijk worden aangepakt met maatregelen en methodes die in deze nota zijn bijeengezet. Ik kom daarop nog terug.

De operatie «Rebel» is reeds uitvoerig geschetst. Toch wil ik op mijn beurt de bijkomende gegevens die ik heb ingewonnen naar voren brengen en, alvorens op de verschillende vragen te antwoorden, de achtergrond van deze operatie kort toelichten.

Het initiatief voor deze operatie kwam van het Centraal Bureau der opsporingen, het CBO, die mij hierover de volgende gegevens heeft verstrekt, waarbij ik zo dadelijk ook mijn eigen commentaar zal formuleren.

Bij het vastleggen van de draagwijdte en het doel van de operatie is het CBO van de rijkswacht uitgegaan van een dubbele invalshoek. Eerst ging men uit van vaststellingen die zowel in België als in het buitenland werden verricht en van studies en seminars, allemaal met de conclusie dat de drugsproblematiek en in het bijzonder die van de heroïne enorm uitbreiding nam en dat 90 pct. van de in België in beslag genomen heroïne aangevoerd werd via de Balkanroute. Uit onderzoekingen bleek bovendien dat bijna de volledige handel in heroïne in België in handen is van Turkse groeperingen die ingebed zijn in lokale Turkse gemeenschappen. Parallel met deze reeks vaststellingen kwam vanuit rijkswachtereenheden op het terrein de vraag aan het CBO om meer hulp in deze complexe materie. Het opsporen van heroïnehandel vereist inderdaad ingewikkelde onderzoeksmethoden en bovendien is deze problematiek door haar verband met buitenlandse leefgemeenschappen en families bijzonder delicaat.

Vanuit die gegevens en vragen is het CBO begonnen nagaan op welke manier de hierin betrokken criminele organisaties kunnen worden opgespoord en ontmanteld. Het heeft daarvoor een projectmodel ontworpen dat in vier lagen werd opgebouwd. Het eerste niveau was dat van de analyse van de hele Turkse ge-

meenschap; het tweede, van de potentiële criminelen; ten derde, heeft men de daders proberen te lokaliseren om zich tenslotte te concentreren op de *king pins*, de werkelijke verantwoordelijken van de heroïnehandel in België.

Het is natuurlijk de bedoeling om via dit onderzoek en via de ingewonnen informatie, zowel in België als internationaal, de verantwoordelijken te vinden, een strafrechterlijk onderzoek op te starten, de nodige aanhoudingen te verrichten en het bestaande netwerk te ontmantelen.

Het is misschien nuttig enige toelichting te geven over de wijze waarop men dit projectmodel heeft aangepakt. Het eerste niveau dat men heeft proberen te analyseren is het niveau van de Turkse gemeenschap. Men heeft hier een aantal culturele elementen en elementen met betrekking tot de vestiging in België op een rijtje gezet ten einde die gemeenschap beter te leren kennen en contacten te kunnen onderhouden met leden van die gemeenschap. Het is op het niveau van de gemeenschap dat men het Rijksregister uitvoerig heeft geconsulteerd. Ik geef daarover later nog meer details.

Naast het niveau van de brede informatie over de Turkse gemeenschap is er het niveau van de analyse van potentiële criminelen via een aantal parameters die al wat meer gepersonaliseerd zijn, zoals betrokkenheid bij criminele feiten, familiale mafiose structuren die kunnen worden blootgelegd of inbeslagnemingen van heroïne in het verleden uitgevoerd. Zo kan men nagaan wie eventueel geneigd kan zijn tot criminele activiteiten. Voor dit tweede niveau is het Rijksregister opnieuw geconsulteerd, maar daarover later meer bijzonderheden.

Naarmate men verder gaat, komt men uiteindelijk op het niveau van eventuele daders en gaat het om werkelijk gerechtelijke gegevens. Dan maakt men de analyse van alle gekende daders van Turkse herkomst. Nadien worden de gegevens die men over de potentiële criminelen heeft verzameld na extractie uit het Rijksregister vergeleken met de informatie die voorhanden is over de groep van daders, dus degenen die al degelijk gekend zijn in het gerechtelijke milieu. Deze bijkomende gegevens dienen dan als basisdocumentatie voor een verdere ontmanteling van bepaalde heroïneverkeer die werden vastgesteld. Zo hoopt men te komen tot het niveau van de *kingpins*, de werkelijke verantwoordelijken voor de heroïnehandel in België.

Ik heb deze vier niveaus wat toegelicht omdat op de diverse niveaus initiatieven zijn genomen.

Ik wil vooraf duidelijk maken dat dit een project is van «gerechtelijke politie» en valt onder de verantwoordelijkheid van de gerechtelijke overheden omdat het wordt uitgevoerd in het licht van de vaststellingen die zijn gebeurd in verband met misdrijven en met het ontmantelen van een aantal criminele circuits, in het bijzonder drugs en heroïne.

Volgens de gegevens waarover ik beschik, werd de minister van Binnenlandse Zaken niet op de hoogte gesteld van dit project. Hij zal zich wellicht hebben geïnformeerd ter gelegenheid van mondelinge of schriftelijke vragen die hem hieromtrent werden gesteld.

Einde december 1995 werd dit project onder mijn aandacht gebracht naar aanleiding van een seminarie dat einde september 1995 in Antwerpen werd gehouden betreffende de Turkse heroïnehandel. Een vertegenwoordiger van de rijkswacht gaf tijdens dit seminarie een summier toelichting. Ik heb dit project door mijn kabinet laten onderzoeken. De commandant van het CBO heeft vertegenwoordigers van mijn kabinet ingelicht over het bewuste project. Dit gebeurde op 29 april 1996, in aanwezigheid van de nationale magistraat. Daar is dus voor het eerst een contact geweest tussen het CBO, waar men met dit project bezig is, en het ministerieel niveau, vertegenwoordigd door medewerkers van mijn kabinet.

Ik wil deze elementen plaatsen in een meer volledige timing, die erg belangrijk is. De eerste consultatie van de databank voor het eerste niveau, dat van de gemeenschap, gebeurde in juni 1994. Daarna is er een contact geweest met de nationale magistraat. Hij werd op 10 oktober 1994 door de rijkswacht schriftelijk ingelicht over de algemene opzet van het project. Op 23 mei 1995 werd aan de nationale magistraat door de rijkswacht mondeling nadere uitleg verstrekt. In juli 1995 was er nog briefwisseling tussen de nationale magistraat en de rijkswacht. Op 27 augustus 1995 heeft

de nationale magistraat Vandoren de rijkswacht schriftelijke toestemming gegeven voor het opstarten van het onderzoek en de daaraan verbonden onderzoeken. In zijn brief aan de commandant, brief die erg belangrijk is voor de globale analyse van het project, schrijft magistraat Vandoren: «Ingevolge uw schrijven onder refereert geef ik u hierbij de toestemming voor het opstarten van het project «Rebel» (pluridisciplinaire aanpak van de Turkse criminaliteit) en de daaraan verbonden onderzoeken.

Deze toestemming is gesteund op de besprekingen die ik met de voorzitter van het college van procureurs-generaal gehad heb in verband met deze problematiek.

De commandant van het CBO heeft op 25 juni 1996 toelichting gegeven aan het college van procureurs-generaal. De belangrijkste data zijn die van 1994 en 1995. Ook belangrijk is de brief van 27 augustus 1995 die de toestemming gaf tot het opstarten van het onderzoek.

Ik bevestig dat de nationale magistraat op de hoogte werd gebracht en dat hij de toestemming heeft gegeven. Uit de brief waaruit ik zopas heb geciteerd, blijkt dat er overleg werd gepleegd tussen de nationale magistraat en de heer Giet, de voorzitter van het college van procureurs-generaal.

Er werd gevraagd of er een wettelijke basis voorhanden is voor het uitvoeren van een dergelijke grootschalige screening van een bevolkingsgroep. In de eerste plaats kan men zich afvragen wat er wordt bedoeld met het begrip «screening» en volgens welke criteria de gegevens werden geanalyseerd.

In een eerste fase werden gegevens opgevraagd uit het Rijksregister met betrekking tot een groep van 95 000 Turken die in België zijn ingeschreven. Het aangehaalde cijfer van 400 000 of 500 000 is dus niet correct. Op basis van deze gegevens heeft de rijkswacht een sociaal-demografische studie gemaakt. Het was niet de bedoeling namen te verzamelen, maar wel de gegevens inzake leeftijd, woonplaats en bevolkingsconcentraties te gebruiken om de gemeenschap te omschrijven.

In juni 1994 werd in het kader van de toen geldende wetgeving door de rijkswacht een extractie gevraagd uit het Rijksregister van de bevolking van Turkse nationaliteit die wettelijk in België verblijft.

*De heer Bourgeois, ondervoorzitter,
treedt opnieuw als voorzitter op*

De artikelen 15 en 39 van de wet op het politieambt laten toe documentatie bij te houden met betrekking tot de persoonsgegevens die een concreet belang hebben voor de uitvoering van de opdracht van gerechtelijke politie. Het doel van de extractie was de analyse mogelijk te maken die nodig was om de Turkse gemeenschap te bestuderen ten einde de verdere organisatie van de opsporingen en van het onderzoek in een algemene context te plaatsen en te vergemakkelijken.

Het koninklijk besluit van 19 september 1986 geeft aan de rijkswacht de toelating de gegevens uit het Rijksregister te raadplegen in het kader van de uitvoering van haar gerechtelijke opdrachten. Ik zal het straks hebben over de problematiek met betrekking tot de wetgeving op de privacy, waarmee de toegang tot het Rijksregister niets te maken heeft. Dat men de gegevens uit het Rijksregister mag raadplegen, betekent niet dat men de wetgeving op de privacy niet hoeft te respecteren. Deze wetgeving blijft van toepassing.

De toestand is geëvolueerd nadat de analyse op het niveau van de gemeenschap werd beëindigd. Gelet op de evolutie van de tekst met betrekking tot de bescherming van het privé-leven en gelet op de geleidelijk opgebouwde ervaring met de toepassing van deze wetgeving door het korps, heeft de rijkswacht in november 1995 de verworven persoonsgegevens op eigen initiatief vernietigd omdat zij het behoud ervan als een overdreven in stand houden van gegevens beschouwde.

De heer Boutmans (Agalev). — Ik had daarnet begrepen dat er geen persoonsgegevens waren opgevraagd.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Uit de gegevens van het Rijksregister met betrekking tot deze groep van 95 000 Turken werden een aantal gegevens gedistilleerd met betrekking tot leef-

tijd, geslacht en bevolkingsconcentratie. De rest van de informatie, die niet voor het opmaken van de studie in aanmerking werd genomen, werd als het ware gedumpt. Deze gegevens zijn dus niet langer voorhanden. Van de eerste extractie uit het Rijksregister is dus enkel een pakket van «gedepersonaliseerde» gegevens overgebleven. De screening van deze bevolkingsgroep van 95 000 Turken werd nooit aangewend voor het verrichten van onderzoek. De rijkswacht is tot op heden niet in het bezit van een bestand van alle in België wonende Turken. Zij beschikt enkel over een sociaal-demografische studie.

De tweede extractie van gegevens vond plaats in juli 1995. Deze extractie was niet langer gericht op de gemeenschap in haar geheel, maar op potentiële daders van misdrijven. Op basis van allerlei onderzoeken en van diverse Europese studies werden gegevens verzameld over een aantal Turkse families die worden verondersteld een cruciale rol te spelen in het heroïnenetwerk. Zo werd er een onderzoek verricht op basis van 12 familiegroepen. In juli 1995 werden uit het Rijksregister gegevens opgevraagd over 5 000 personen. Deze gegevens worden op dit ogenblik nog geselecteerd. Ik heb echter niet de mogelijkheid gehad ze allemaal te analyseren.

De toelating tot het starten van een onderzoek heeft waarschijnlijk betrekking op deze tweede extractie uit het Rijksregister, waarbij bewust wordt gezocht naar potentiële daders. De overvloedige gegevens uit dit bestand werden eveneens vernietigd. De geselecteerde gegevens werden gedeponereerd bij de Commissie ter bescherming van de privé-levenssfeer. Hier gaat het dus om een bestand van identificeerbare gegevens.

De vraag werd dan ook gesteld of er bankrekeningen worden nagekeken. Er werd mij formeel bevestigd dat er nooit op een systematische manier controles op bankrekeningen werden uitgevoerd. In bepaalde individuele gerechtelijke dossiers kan onder leiding van de bevoegde magistraat wel een bankrekening zijn nagekeken. Verder werd mij verzekerd dat er geen persoonsgegevens uit privé-databanken werden geput.

Ik wil even ingaan op de toepassing van de wetgeving op de persoonlijke levenssfeer. Ik heb reeds gezegd dat van het opmaken van het bestand van 5 000 uitgeselecteerde personen bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer aangifte werd gedaan. De toetsing van de wijze waarop deze gegevens werden verzameld, aan de vigerende wetgeving is geen eenvoudige zaak. Het onderzoek dateert van 1994 en de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van 8 december 1992 wordt pas sinds maart 1995 volledig toegepast. De toepassing van de wettelijke regels op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer was dus nog volop in beweging op het ogenblik dat de operatie liep. Er zou dus nauwgezet moeten worden uitgezocht op welk ogenblik welke stap in de gegevensverzameling werd gedaan en welke uitvoeringsbesluiten op datzelfde ogenblik reeds van kracht waren.

De persoonsgegevens die voor het geheel van de Turkse gemeenschap werden verzameld, werden nadien anoniem opgeslagen. Daardoor valt deze daad van informatieverwerking buiten het toepassingsgebied van de wet op de persoonlijke levenssfeer. Artikel 1, paragraaf 5, van bedoelde wet bepaalt immers dat de gegevens betrekking dienen te hebben op een natuurlijke persoon die is of kan worden geïdentificeerd. Volgens de mededelingen van de rijkswacht zijn de gegevens van niveau IV niet identificeerbaar. De bestanden op de andere niveaus en zeker het bestand met de 5 000 personen waarvan de persoonsgegevens op naam werden opgeslagen, vallen wel in het toepassingsgebied van de wet. Er moet dus worden onderzocht of de bepalingen van artikel 5 bij de verzameling en opslag van deze gegevens werden gerespecteerd. Dit neemt niet weg dat de rijkswacht wel enige armslag heeft. Met toepassing van artikel 39 van de wet op het politieambt is de rijkswacht gemachtigd tot het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens. Aangezien het om niet-anonieme gegevens gaat, moet worden onderzocht of de graad van verwerking in verhouding staat tot de vereisten van het onderzoek of van de taken van ordehandhaving. Over die proportionaliteitsvraag zal ik dus een advies inwinnen bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Er heeft een contact plaatsgevonden tussen verantwoordelijken van de rijkswacht en de commissie. Er bestaat echter geen enkel schriftelijk spoor van deze ontmoeting, noch in enige briefwisseling noch in één of ander rapport. Juist nu mijn departement een wettelijk kader voor de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit voorbereidt, is het van uitzonderlijk belang om dit voorbeeld dossier te toetsen aan de proportionaliteitsregel waarover de commissie dient te waken en waarover zij op grond van de gekende feiten een advies dient uit te brengen.

Zoals geweten, werd in artikel 11 van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een uitzondering voor de politiediensten ingebouwd. Behoudens de politiediensten heeft niemand een rechtstreeks inzage-recht in de bestanden met persoonlijke gegevens die door het CBO van de rijkswacht worden opgemaakt. De individuele burger kan zijn inzage-recht slechts uitoefenen via de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Het uitvoeringsbesluit houdende organisatie van deze procedure is bijna klaar. Het moet nog alleen worden vertaald en gepubliceerd.

Er werd gevraagd of ik als minister werd ingelicht over de operatie «Rebel». Ik moet bekennen dat ik niet persoonlijk op de hoogte werd gebracht. Ik voeg er overigens onmiddellijk aan toe dat het mijns inziens niet haalbaar is de minister van elk mogelijk onderzoek op de hoogte te brengen. Dit soort onderzoek behoort tot de verantwoordelijkheid van de magistratuur. Het college van de procureurs-generaal en de nationale magistraat dienen hun verantwoordelijkheid op te nemen en in elk dossier te oordelen op welk ogenblik de minister van bepaalde problemen dient te worden ingelicht.

Onafgezien hiervan is het scheppen van een wettelijk kader voor de pro-actieve recherche een dringende noodzaak. De regeringsnota komt dus precies op tijd. Niet alleen het begrip «criminele organisatie» moet precies worden gedefinieerd, ook de verantwoordelijkheden van het college van procureurs-generaal, van de nationale magistraat, van het openbaar ministerie, van de onderzoeksrechter, van de politiediensten en van de politieke verantwoordelijken met betrekking tot de toepassing van de wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer moeten precies worden vastgelegd.

De wetgeving houdende organisatie van de pro-actieve recherche moet voorzien in een controle en toetsing op dat vlak van elk dossier *ab initio*. Ik geef toe dat er nu laattijdig werd gestart en dat wij nahinken op de feiten. In dit dossier is wel contact opgenomen met de nationale magistraat en heeft er een bespreking met het college van procureurs-generaal plaatsgevonden, maar het is ook overduidelijk dat dit *a posteriori* gebeurde.

Mijnheer de Voorzitter, ik verschaf deze toelichting niet aan de hand van een behoorlijk uitgewerkt document, vandaar dat ik misschien wat schoorvoetend in de wirwar van recent bekendgemaakte gegevens zoek. Naast het antwoord op de evidente vraag van de politieke verantwoordelijkheid die wellicht aan bod zal komen in de onderzoekscommissie voor de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, kijk ik vol belangstelling uit naar de conclusies van het Comité P dat op het ogenblik deze feiten reeds onderzoekt. Op de precieze chronologie van de feiten die voor het Comité P worden toegelicht, zou ik mij willen baseren om het advies van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in te winnen. In elk geval zal ik de gegevens die mij op het ogenblik reeds bekend zijn aan de commissie overzenden, zodat zij het dossier onmiddellijk kan openen.

De Voorzitter. — Ik dank de minister voor zijn antwoord. Hoe huiveringwekkend de feiten zijn, konden we ze tot nu toe alleen via de pers vernemen. Het is dan ook goed dat de minister zeer veel details, feiten en namen heeft gegeven, maar dat hij ook heeft toegegeven zelf nog niet over alle gegevens te beschikken en nog niet de mogelijkheid te hebben om het geheel grondig te bestuderen. Deze zaak verdient in elk geval een vervolg.

Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman (SP). — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij aan bij uw woorden van dank aan de minister. Voor de parlementaire controle is het goed dat de minister in een openbare vergadering van de commissie geconfronteerd wordt met dit soort vragen en

duidelijkheid schept, maar tegelijkertijd voorbehoud maakt op het punt van de afloop en de mogelijke verantwoordelijkheden in deze zaak.

Zoals ik daarstraks ook heb aangestipt, kunnen we het best de resultaten van de lopende onderzoeken in het Comité P enerzijds en de adviezen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer anderzijds in het oog houden, maar dan bedoel ik ook werkelijk volgen en niet het geheel op de lange baan schuiven.

Ik kom nu tot enkele bedenkingen die, om de woorden van de Voorzitter te gebruiken, tot huiveringwekkende conclusies kunnen leiden.

Ik heb nog steeds geen antwoord op de vraag waarom men op het vierde niveau is begonnen. Indien met dit voor alle onderzoeken zou doen, dan krijgen we situaties waarvan de heer Vandenberghe een aantal voorbeelden heeft gegeven. Ik hoop alleen dat deze voorbeelden niet inspirerend werken en zeker dat ze niet worden nagevolgd. Ik ben er trouwens helemaal niet van overtuigd dat dat niet het geval is bij politici. Wanneer men als derde niveau de potentiële criminelen, en dan dealers en *kingpins* neemt, dan denk ik dat men over voldoende materiaal beschikt om niet te moeten beginnen bij een zeer algemeen omschreven gemeenschap die dan nog eens door andere gemeenschappen kan worden doorkruist. Wie bewijst immers, ondanks de statistische gegevens, dat de hypothese waarvan men vertrokken is, juist is? Zij mag dan al gebaseerd zijn op gerechtelijke vaststellingen, wij weten allemaal dat deze vaststellingen niet altijd een correcte aanwijzing zijn voor de definitieve omvang van het fenomeen. Er zijn zoveel ramingen dat men mogelijk op de verkeerde bal slaat, ook omdat andere, concurrentiële organisaties niet liever willen dan dat de aandacht vooral gaat naar één bepaalde doelgroep. Bovendien wordt met de constructie die men de minister voorstelt, de zaak op zijn kop gezet. Men vertrekt van een bepaald doel om te zoeken naar mogelijkheden om dat doel te bereiken.

Bij het overlopen van de timing heeft de minister gezegd dat de eerste consultatie van de databank in juni 1994 volkomen verantwoord was in het kader van de toenmalige wetgeving op het Rijksregister, omdat zij zou hebben plaatsgehad binnen een gerechtelijke opdracht. Die eerste consultatie kaderde echter niet in een gerechtelijke opdracht. Het ging alleen om de start van een constructie die eventueel tot deducties kon leiden. Volgens dezelfde timing wordt het vóór het begin van de tweede extractie effectief de schriftelijke toestemming van de nationale magistraat gevraagd. Deze werkwijze roept bij mij toch wel vragen op. Ik ga hier enkel op mijn geheugen af, maar als ik mij niet vergis, was er een eerste mondeling contact met het kabinet van de minister in april 1995 of later.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — U bedoelt een contact met de nationale magistraat?

De heer Erdman (SP). — Neen, mijnheer de minister, u hebt melding gemaakt van gesprekken op uw kabinet.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Dat was in 1996.

De heer Erdman (SP). — Goed, dan vervalt deze opmerking. In elk geval heb ik wel genoteerd dat er op 23 mei 1995 een mondeling uitleg werd verstrekt aan de nationale magistraat, terwijl ervaringen in het verleden hebben aangetoond dat mondelinge contacten in soortgelijke relaties enkel aanleiding geven tot heibel en discussies over verantwoordelijkheden. Waarom is er toen niet ten minste een PV van informatie opgesteld? Waarom werd deze uitleg niet op de normale wijze verstrekt, namelijk via de rijkswacht?

Volgens de minister werden in een eerste fase gegevens verzameld over 95 000 Turken ingeschreven in België. Volgens de informatie in kranten gaat het niet alleen over Turken ingeschreven in België, maar ook over Belgen van Turkse afkomst. Heeft de minister hierbij een toelichting gekregen? Men zou uit deze gegevens een demografische studie hebben gepuurd en mijn vraag is dan ook of de minister deze studie ter beschikking heeft gekregen en heeft kunnen controleren of het effectief om een demografische studie gaat, die ook voor andere groepen in de maatschappij zou kunnen worden opgesteld.

De minister heeft ook verklaard dat de rijkswacht hem heeft medegedeeld dat zij op eigen initiatief in november 1995 persoonsgegevens heeft vernietigd. Deze vernietiging had plaats na het contact met de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, vermits dit contact wordt gesitueerd in juli 1995, en blijkbaar ook na de tweede extractie, die de minister ook in juli 1995 situeert. Bestaat daarover een verslag of gaat het weer maar eens om een mondelinge mededeling, alsof men tijdens de behandeling van dit dossier geen schrijfmachines of meer moderne instrumenten had om sporen na te laten?

Na de tweede extractie, op het niveau van de potentiële daders dus, zegt men tot 5 000 persoonsgebonden gegevens te zijn gekomen uit het Rijksregister die men nog aan het selecteren is. Heeft de minister de bevestiging gekregen dat de nationale magistratuur het nodige toezicht op deze selectie uitoefent? Mij is ook niet duidelijk waarom de rijkswacht, die gedekt is met een schriftelijke toestemming van de nationale magistratuur *a posteriori*, in augustus 1995, plots deze bestanden naar de commissie zendt, indien ze passen in het kader van een gerechtelijk onderzoek.

Als ik het mij correct herinner, dan moeten bestanden in het kader van een gerechtelijk onderzoek niet aan de commissie worden medegedeeld, omdat zij vallen onder de uitzonderingen op de wet, waarover wij in de commissie voor de Justitie trouwens zeer lang hebben gediscussieerd.

Plots wordt dit nu gekoppeld aan het doel van het onderzoek en het evenredigheidsbeginsel dat ook collega Vandenberghe heeft aangehaald. Eerlijk gezegd, verbaast me dit. Wanneer dit altijd wordt toegepast, hebben we hier dus een heugelijke vernieuwing in de interpretatie van de wetgeving en zullen dus alle bestanden van politiediensten aan de commissie worden doorgegeven, die dan moet oordelen op basis van het evenredigheidsbeginsel.

Zal men dit principe toepassen, of voert men effectief aan dat er hier iets anders is gebeurd en wil men dekking krijgen van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer?

Ik moet de minister er wellicht niet aan herinneren dat het koninklijk besluit, na vier jaar voorbereiding, nu wordt vertaald.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — De koninklijke besluiten werden allemaal herschreven.

De heer Erdman (SP). — Men is uitgegaan van de oorspronkelijke wetgeving en de koninklijke besluiten zijn nog altijd in wording. Er is in het dossier eens te meer geen spoor van het contact tussen de rijkswacht en de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer om de zaken te verduidelijken. De minister heeft hier trouwens zelf gezegd dat men niet weet op welke datum, wat en hoe het is gebeurd en wat er precies is overgemaakt. Ik vraag mij toch af op welke manier, ook ten opzichte van de controlerende overheden, hier kat en muis wordt gespeeld.

Tot slot wijs ik erop, zoals de heer Vandenberghe heeft gezegd, dat het EVRM in deze democratische rechtsstaat geldt voor iedereen. Wanneer men hier een systeem heeft uitgewerkt waarbij het doel de middelen heiligt, dan heb ik toch vragen over de doelmatigheid ervan.

Wat gebeurt er met de resultaten? Zijn die bruikbaar en kan men ze eventueel juridisch aanwenden? Ik laat nog even in het midden of deze manier van werken als bij wonder zou worden «gedekt» door de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zelfs als het Comité P hier strafrechtelijke verantwoordelijkheden zou hebben, dan is er nog altijd de wet-Moureaux, die discriminatie verbiedt louter op criteria van nationaliteit en etnische achtergrond.

Naar mijn gevoelens zijn bijgevolg alle gegevens die door deze manier van werken bekomen zijn totaal onbruikbaar. Ik ben er blij om dat zal worden gezocht naar formules voor pro-actieve onderzoeken, maar dan moet dat wel gebeuren in een wettelijk kader en onder controle van de magistratuur, *ab initio*, en met verantwoordelijkheid voor de politiediensten die daarmee worden belast. Het gaat hier niet alleen om meer macht voor een van de verschillende politiediensten. Voor ons is van belang dat er een goede wetgeving komt, in een goede geest, wat wij allen nastreven.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Boutmans.

De heer Boutmans (Agalev). — Mijnheer de Voorzitter, de minister heeft ons een antwoord gegeven dat in sommige opzichten onvolledig is, waarvoor ik begrip heb. Hij kreeg immers deze pad in zijn korf gelegd en ik kan mij perfect voorstellen dat hij niet in staat is die kwestie in een paar dagen uit te pluizen.

De Voorzitter gebruikte hier het woord «huiveringwekkend». Ik kan dat alleen maar bijtreden. Ik heb het dan over het zogenaamde eerste niveau, waarbij alle Turken die in België verblijven, worden gescreend. Volgens wat men de minister heeft medegedeeld, gaat het om 95 000 personen. Redacteur De Bock van *De Morgen* beweert echter uitdrukkelijk dat de rijkswacht tegenover hem bevestigd heeft dat het om 400 000 à 500 000 mensen ging.

Wanneer men alle Turken wil screenen, lijkt het logisch dat men zich niet laat afremmen door naturalisatie of andere vormen van verwerving van de Belgische nationaliteit. Het gaat dan om het in kaart brengen van een hele gemeenschap. Indien men dat alleen op basis van de nationaliteit zou hebben gedaan, dan heeft men geblunderd, want de Turkse gemeenschap in België bestaat immers uit mensen die de Turkse nationaliteit hebben en uit personen van Turkse origine die, al of dan niet lang, de Belgische nationaliteit hebben. Zij maken samen deel uit van de Turkse gemeenschap in België. Een screening allen op basis van de nationaliteit, is in die specifieke — perverse — logica dus volstrekt onlogisch.

Ik neem aan dat de minister op het ogenblik niet over andere informatie beschikt, maar ik geloof er toch niet veel van. De minister heeft hier duidelijk gezegd dat deze materie tot zijn politieke verantwoordelijkheid behoort, en niet tot die van de minister van Binnenlandse Zaken. Wij zullen ons dus steeds tot minister De Clerck moeten richten om deze uitermate dubieuze aangelegenheid verder te kunnen volgen.

Volgens de minister werd hem gezegd dat het onderzoek gebeurd is op vraag vanuit de samenleving. Dit belet niet dat hij uiteindelijk verantwoordelijk blijft. De rijkswacht werd geconfronteerd met bepaalde vormen van criminaliteit en vroeg aan het CBO te helpen om onder meer de Turkse gemeenschap in kaart te brengen. Dit lijkt mij een nogal bizarre politietechniek. Wie kan dat beter doen dan de gemeentelijke politie? Waarom doet de rijkswacht tegenwoordig eigenlijk aan wat zij zelf noemt «basispolitiezorg»? Waarom zijn er interpolitiezones? Men beweert dat de rijkswacht, precies om voeling te hebben met de bevolking, op alle niveaus aanwezig moet zijn. Wanneer de rijkswacht echter vanuit de basis vragen krijgt over de Turkse gemeenschap, dan gaat ze het Rijksregister raadplegen en iedereen selecteren die de Turkse nationaliteit heeft, zozegged alleen met het doel een sociologische studie te maken.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Een sociodemografische studie.

De heer Boutmans (Agalev). — Van die uitleg kan ik niet veel geloven. Ikzelf of iemand anders kan toch evengoed meedelen waar de meeste Turken wonen, daarvoor heb ik het Rijksregister niet nodig. De rijkswachters aan de basis zullen trouwens ook wel kunnen meedelen wat de sociodemografische samenstelling van die gemeenschap is. Het is dus mij bijzonder onduidelijk waarom dat aan het CBO moet worden gevraagd.

De minister had juridische vragen omtrent het al dan niet overtreden van de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Ik zal daar niet dieper op ingaan, maar ik verwijs alleen naar wat collega Vandenberghe, terecht, heeft gezegd, met name dat het respecteren van het privé-leven van de mens een algemeen rechtsbeginsel is, vastgelegd in artikel 8 van het EVRM. Men dient nu aan te tonen dat het hier om een wettelijk bepaalde en volgens dat verdrag aanvaardbare uitzondering gaat. Een methode van screening van een volledige bevolkingsgroep van wie men alle identiteitsgegevens opvraagt die in het Rijksregister zitten, al werden ze nadien vernietigd, zal niet alleen in Straatsburg nul op het rekest krijgen. Bovendien is zo'n werkwijze ook vanuit politieel standpunt volstrekt onefficiënt.

Ik wil nog aannemen dat bepaalde berichten uit Duitsland of waar dan ook, aantonen dat een aantal Turkse families gelieerd zijn met de heroïnehandel en dat een groot gedeelte van die handel in België in handen is van welbepaalde Turken. Wat ik niet begrijp, is dat men op basis daarvan maar meteen beslist om de hele Turkse bevolkingsgroep in België te onderzoeken, in plaats van zijn tijd te investeren in het naspeuren van de contacten die die tien of twaalf Turkse families onderhouden. Dat zou echt politiewerk, echt opsporingswerk zijn. Dit kan dan in zekere mate proactief zijn. De hele bevolkingsgroep viseren, lijkt mij echter totaal onefficiënt. Van de West-Vlamingen doen er zeker enkelen rare zaken in de tekstielsector en zijn er zonder twijfel enkelen betrokken bij de hormonenhandel. Alle West-Vlamingen screenen, kan dan misschien een middel zijn om de belangrijke BTW-fraude te ontdekken en om de hele hormonenmafia op te ruimen, maar dat zou zoveel tijd in beslag nemen dat het resultaat wel moet uitblijven.

De heer Erdman (SP). — Het zijn overigens niet alleen de West-Vlamingen die iets mispeuteren.

De heer Boutmans (Agalev). — Dat vormt dan precies het discriminatoir karakter van deze methode. Dergelijke praktijken doen zich immers ook in de Kempen en elders voor. Ook om die reden is deze techniek onaanvaardbaar.

De minister zegt dat het hier om een gerechtelijk onderzoek gaat. Ik durf dat betwijfelen.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Dit sloeg enkel op het doel ervan.

De heer Boutmans (Agalev). — Dat is het hem nu juist. Als men een ernstig vermoeden heeft dat een bepaalde persoon, al dan niet een Turk, in de heroïnehandel zit en als men op basis daarvan grondig en systematisch verder onderzoekswerk verricht, dan is dat gerechtelijk onderzoek. Als men echter op basis van berichten uit Duitsland dat er Turken actief zijn in de internationale heroïnehandel, alle Turken in België begint te onderzoeken om na te gaan waar de meeste Turken wonen en wat sociodemografische samenstelling is om zo verder naar de benden te «cascaderen», en als men dat dan allemaal gerechtelijk onderzoek noemt, dan zeg ik dat dit kinkklare onzin is.

Zoals de heer Erdman ben ook ik van mening dat wij eens precies moeten nagaan hoe een en ander chronologisch is gelopen. Ik twijfel er niet aan dat de minister de chronologie van de feiten naar best vermogen en op basis van de hem verstrekte informatie heeft weergegeven maar toch klopt die chronologie niet. De toelating voor een onderzoek komt alleszins elke keer lang nadat het onderzoek al is verricht. In juni 1994 werd het Rijksregister voor de eerste keer geconsulteerd, maar pas op 10 oktober heeft men daarover schriftelijk communicatie met de nationale magistratuur gehad. Welke gegevens heeft men in de vier maanden daartussen allemaal ingezameld? Wat heeft men daarmee gedaan? Wat heeft men precies aan de nationale magistratuur geschreven en welke gegevens heeft men hem verstrekt, zodat hij uiteindelijk de toelating voor de operatie gaf? Ik neem aan dat de minister dit alles nog niet heeft kunnen uitzoeken. Dit zal dus nog verder moeten worden onderzocht.

Met de informatie waarover wij nu wel beschikken en op basis van wat de minister heeft gezegd op gezag van degenen die hem informeren, kan hij zich alleszins niet onttrekken aan de politieke verantwoordelijkheid om dergelijke procedés, zoals het opvragen van alle identiteitsgegevens van, volgens sommigen 95 000, volgens anderen 450 000 personen, in de meest duidelijke termen af te keuren en ervoor te zorgen dat zij niet meer worden toegepast. Ik kan immers onmiddellijk een aantal religieuze of andere gemakkelijk te identificeren groepen noemen, die daarvan evengoed het slachtoffer zouden kunnen worden, waarbij onvermijdelijk het woord huiveringwekkend bovenkomt. Deze technieken passen niet in een rechtsstaat. De wet op de bestrijding van het racisme heeft precies tot doel om dit soort zaken te voorkomen, ook wanneer die begaan worden door de overheid. Deze overheid legt al niet veel enthousiasme aan de dag om die wet te doen naleven, en als het erop aankomt dan lapt zij die wet blijkbaar zelf aan haar laars.

Tot slot wijs ik erop dat er een veel efficiëntere manier bestaat om informatie in te winnen over de Turkse of de Marokkaanse gemeenschap: het wordt hoog tijd dat men deze gemeenschappen een behoorlijke vertegenwoordiging geeft bij de rijkswacht- en politiediensten. Dan moet men zich niet meer wenden tot het Rijksregister, dat trouwens uitsluitend «crimineel-neutrale» gegevens bevat, en kan men zich bij deze mensen informeren.

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand (PS). — Monsieur le ministre, étant retenu en séance publique du Sénat, je n'ai malheureusement pu assister à tous les exposés. Cependant, j'ai entendu les interventions de M. Erdman et de M. Vandenberghe. Elles m'ont impressionné et je puis m'accorder avec la plupart des considérations judicieuses qu'ils ont faites. Ce qu'a dit M. Boutmans dans sa réplique mérite également réflexion, lorsqu'il a mis en doute l'efficacité judiciaire d'enquêtes qui touchent toute une collectivité, 95 000 personnes en apparence. C'est vrai que l'on peut mettre en doute cette efficacité.

Par contre, on peut s'inquiéter de l'efficacité sociale de ce type d'enquêtes puisqu'elles instillent, elles concrétisent le soupçon d'une potentialité délictueuse dans le chef de chaque personne en raison de son appartenance ethnique. C'est cet aspect des choses qui est préoccupant dans ce qui a été fait par le BCR. Une inquiétude plus fondamentale encore tient au fait qu'une initiative d'une importance considérable ait pu être prise sans avoir été pré-déterminée par la Justice et, bien sûr, par le Gouvernement. C'est là quelque chose d'inquiétant parce que de telles enquêtes mettent en cause des principes fondamentaux. On voit bien la «déglingue» principielle qu'impliquerait la généralisation de ces pratiques. Au niveau judiciaire, par exemple, elle ferait accepter la multiplication des perquisitions sans aucun indice de culpabilité. C'est le parallèle, au niveau judiciaire, de ce qui se fait au niveau policier.

Je pense donc que c'est une question importante qui vous est posée, monsieur le ministre. Je suis convaincu que vous y répondrez avec attention.

Mais ce qui est aussi inquiétant, c'est le degré d'indépendance — à la différence peut-être de ce que fait la police judiciaire — qu'a pris et manifeste la gendarmerie à l'égard de la Justice. C'est un point qui mérite considération et qui doit nous faire réfléchir dans le cadre des réformes que vous envisagez, de façon pertinente d'ailleurs, pour la lutte contre la criminalité organisée. Il faut prendre garde au développement de cette attitude qui sépare de plus en plus une police ou des polices pas seulement du contrôle judiciaire, de la maîtrise judiciaire, mais aussi de l'initiative judiciaire proprement dite. Il y a donc là un problème essentiel. Le débat que nous aurons sera un débat important, non seulement sur le plan législatif mais aussi à propos de l'administration et de l'articulation des polices. Cet échange de vue portera aussi sur les rapports des polices avec la Justice et avec le pouvoir politique. C'est là matière à une prise de position essentielle. Cette affaire est peut-être un excellent point de départ au débat qui se tiendra la semaine prochaine en commission de la Justice, où nous examinerons la proposition de M. Vandenberghe.

Nous répondrons aussi, monsieur le ministre, à l'intervention importante et particulièrement intéressante que vous avez faite devant la commission qui a été fort intéressée par les initiatives que vous voulez prendre.

M. le Président. — Je crois en effet qu'il faut un suivi. De toute manière, nous écouterons la réponse du ministre dans quelques instants.

Het woord in aan de heer Coveliers.

De heer Coveliers (VLD). — Mijnheer de Voorzitter, ik wil niet in herhaling vallen met alles wat hier vandaag is gezegd en waarmee ik het overigens in grote mate eens ben. Ik wil enkel mijn verbazing uitdrukken over het feit dat men over deze evolutie van de onderzoeksmethoden zo verrast is, alsof alles plots uit de hemel komt gevallen. Nochtans zagen wij ook al ten tijde van de Bende-commissie een dergelijke manier van doen bij de rijkswacht. Nadien zijn een aantal, overigens geen onintelligente officieren begonnen met de reorganisatie van de rijkswacht. Voordien be-

stond de top van de rijkswacht voornamelijk uit mensen die ofwel de militaire school hadden gevolgd — dat zijn er gelukkig hoe langer hoe minder — ofwel universitaire studies in de rechten hadden doorlopen en na één jaar bijscholing bij de rijkswacht hoge functies hadden bemachtigd. Later zijn er eerst sociologen en psychologen en nadien ook criminologen en vooral managers van de Vlerickschool binnengekomen, die snel een *corporate cel* hebben opgericht bij de rijkswacht.

Ik vraag mij trouwens af hoe ze dat doen. Zij vragen advies aan de Vlerickschool waar hun eigen officieren assistent of docent zijn. Die sturen dan een rapport naar de rijkswacht en daarvoor betaalt de rijkswacht, terwijl hun eigen officieren tijdens hun diensturen lesgeven in die school. Het zijn deze officieren die op een bepaald ogenblik een strategisch plan hebben opgesteld en die de vijf waarden van de rijkswacht zijn gaan bepalen. Ik heb destijds, ter gelegenheid van een interpellatie aan minister Vande Lanotte, gevraagd of zij dan zelf hun waarden mogen bepalen. De minister heeft daar bevestigend op geantwoord.

Wanneer men dat ontleedt en wanneer men de nieuwe structuur van het commando bekijkt — het visum van de minister ontbreekt nog wel op mijn exemplaar, maar ik veronderstel dat dat op het officieel document ondertussen is aangebracht — dan stelt men vast dat men niet is uitgegaan van het idee van een politiedienst die de maatschappij moet beschermen, maar van de opvatting van een politiedienst die de sterkste is en die nog sterker moet worden. Daarvoor moeten de twee andere diensten, die nog iets te zeggen hebben, worden weggewerkt en dan moeten de eigenwaarden worden opgelegd. De praktijk bewijst dat. Er wordt aan basispolitiezorg gedaan, de sectorrijkswachten werden in het leven geroepen en IPZ's werden opgericht. Dit laatste gaf overigens aanleiding tot heel wat problemen met burgemeesters. Met de basispolitiezorg wil men de gemeentepolitie als het ware terugdringen tot parkwachters.

Daarna werd besloten om de georganiseerde misdaad aan te pakken, want dat is «in». Men opteert voor een «fenomeenaanpak» omdat alleen zij door hun aantal, door hun structuur en hun vertakkingen — want waar zijn zij niet in vertegenwoordigd? — dat kunnen. Zo kunnen de anderen worden uitgeschakeld. Dan komt de aberratie. Men verkondigt dat er in het politieke landschap duidelijk een onvrede bestaat over de onveiligheid. Hieraan wordt een studie gewijd. Er wordt aan de burger gevraagd wat de belangrijkste oorzaak is van die onveiligheid en zo komt men automatisch bij de niet-Belgen. Ten einde zich bij het publiek goed te verkopen, wordt een project in die richting opgestart. Dit is geen eenmalig feit. Ik kan nog andere voorbeelden geven. In Zaventem ficheert men iedereen die naar Thailand vertrekt. Dit gebeurt onder meer in het kader van de wet op de vrouwenhandel. Het maakt niet uit met welk doel men naar Thailand vertrekt. Bij elk onderzoek naar de netwerken van de vrouwenhandel worden al degenen betrokken die op deze fiches voorkomen.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer Coveliers, in één van uw interpellaties vroeg u mij om nog meer te ficheeren. Zo zou bijvoorbeeld gemakkelijker kunnen worden opgespoord wie als dader in aanmerking komt bij seksueel misbruik van kinderen. Uw uiteenzettingen bevatten toch wel tengestelde tendenzen.

De heer Coveliers (VLD). — Er is nog een tweede element. Men gebruikt bijvoorbeeld ook het systeem van de *window stores*. Hierbij richt de rijkswacht zelf nepfirma's op om handel te gaan drijven, zonder enige controle. De facturen van deze firma's worden door niemand nagekeken, ook niet door het Rekenhof. Zij blijven in de generale staf van de rijkswacht. Ik heb er geen enkele moeite mee dat de politiediensten overal ter wereld om *soft intelligence* smeken. Ik begrijp dat zij zachte informatie nodig hebben die ze kunnen gebruiken wanneer ze proberen netwerken te ontsmaskeren, corruptielijnen bloot te leggen, enzovoort. Wat mij wel stoort, is het gebrek aan controle daarop. Ik wil graag het debat voeren over toelaatbare en niet-toelaatbare politietechnieken, maar de controle is daarbij niet weg te denken.

In dit systeem ontbreekt elke controle. Het inspectoraat-generaal, de interne controle via de diensten van minister Vande Lanotte, botst ook geregeld met de generale staf van de rijkswacht. Ook hier is bijgevolg weinig informatie te bekomen. Hoe kan het Comité P, met 5 vaste leden en 13 enquêteurs die 75 pct. van hun tijd besteden aan opdrachten van de procureur des Konings, een korps van 16 000 goed gestructureerde en vaak ook goed opgeleide mensen controleren? Dat is naar mijn gevoel de essentie van het probleem. Met een degelijke controle op de politiediensten zouden deze feiten sneller zijn opgeklaard.

Ten slotte — en hier ben ik het met de heer Boutmans eens — kan men er zich niet van afmaken met de verklaring: «Er is een interpellatie geweest, de minister heeft geantwoord en wij hebben een interessant debat gehad, dus de zaak is opgelost.» Wij moeten ook de verantwoordelijkheden bepalen. Ik stel voor dat de minister aan de generale staf onomwonden vraagt met welke technieken zij zich mag bezighouden. Wanneer dan later zou blijken dat hij hierop geen correct antwoord heeft gekregen, moeten er ook sancties worden genomen.

Ik geef in dat verband nog één voorbeeld. Ik heb de minister van Justitie in 1990 geïnterpelleerd over een drugscontainer die in de Antwerpse haven was toegekomen en die volgens mijn inlichtingen besteld was door de rijkswacht zelf. Men heeft mij toen uitgelachen en men beweerde dat dit niet waar was. Uit het onderzoek Van Traa naar aanleiding van bepaalde gebeurtenissen in Antwerpen, blijkt echter dat mijn aantijging wel juist was. Over enige sanctie hebben we echter nooit iets gehoord. Een degelijke controle en eventueel gepaste sancties zijn nochtans essentieel.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb goed geluisterd en ik ben erg gevoelig voor de verschillende argumenten die zijn aangebracht alsmede voor de verschillende vragen met betrekking tot dit dossier die nog niet zijn beantwoord. Voor mij is dit dossier nog niet af. Het Comité P, de Commissie voor de bescherming van de privé-levenssfeer en de senaatscommissie van Onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit zullen wellicht nog tal van mogelijkheden bieden om dit dossier verder te onderzoeken. Zo zullen wij het pessimisme van de analyse kunnen koppelen aan het optimisme van mogelijke initiatieven die kunnen worden genomen en die op relatief korte termijn kunnen worden geconcretiseerd.

Ik ben bereid de verantwoordelijkheid op te nemen voor dit soort dossier omdat ik het belangrijk vind dat Justitie op de voet volgt wat er op dat niveau aan het gebeuren is. Het optreden van de magistratuur is van cruciaal belang. De magistraat zal, meer dan ooit, zijn verantwoordelijkheid moeten opnemen en wij zullen moeten nagaan of dit in de praktijk ook gebeurt. Het gaat hier om een zware verantwoordelijkheid maar ik ben van oordeel dat Justitie niet anders kan dan zich tot op dat niveau begeven om toezicht uit te oefenen op een aantal onderzoeksmethodes. Ik neem in ieder geval een aantal initiatieven en ik hoop nog bij andere gelegenheden bijkomende informatie te kunnen verstreken. Ik ben ervan overtuigd dat een aantal wetgevende en andere maatregelen zullen leiden tot een scherpere controle op deze praktijken.

De Voorzitter. — Uit de talrijke verklaringen die werden afgelegd en uit de replieken van de minister blijkt duidelijk dat dit dossier nog lang niet is gesloten. Voor vandaag moeten we het daar echter bij laten.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Dames en heren, de agenda van de openbare vergadering van de commissie voor de Justitie is afgewerkt.

L'ordre du jour de la réunion publique de la commission de la Justice est ainsi épuisé.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 17 h 25 m.)

(La séance est levée à 17 h 25 m.)